

TWENTSE Post

MAANDBLAD VOOR TWENTE

HET LANDSCHAP – DE STRUCTUUR
DE NATUUR – DE MENSEN – HET
LEVEN – DE CULTUUR – DE VOLKS-
TAAL – DE GESCHIEDENIS – DE GE-
BRUIKEN – DE STREEKBELANGEN
DE ALGEMENE ONTWIKKELING

HFD. RED. J. W. M. GIGENGACK

NR. 12 DEC. 1966 5^E JRG.

Kerstmis 1966

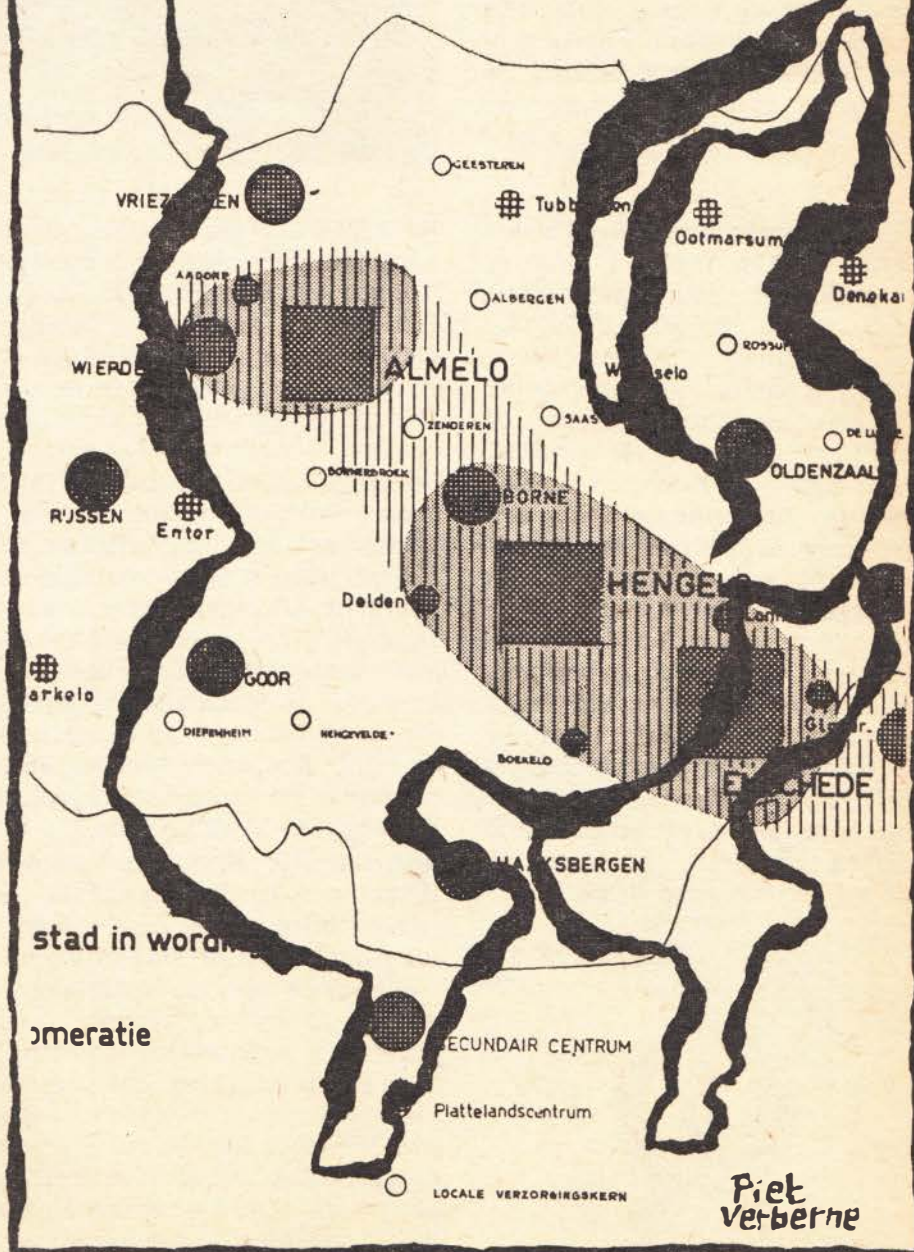
**lustrum
nummer**

Redactie en Administr. TWENTSE POST
(waarin opgenomen tijdschrift Twenteland)
Beekstr. 51 Hengelo (O.) Tel. 17987
Amsterdam-Rotterdam Bank, Hengelo
Postrekening: 820018 t.n.v. Twentse Post
Abonnements-prijs f 4.20 per jaargang
Losse nummers 40 cent per exemplaar

Advertentie-tarieven op aanvraag. Gehele of gedeeltelijke
overname van artikelen enz. zonder toestemming van de Uit-
geefster verboden. Alle publicaties blijven eigendom v.d. Uitg.

chede en Hengelo groeien met Borne, Delden, Glanerbrug
Boekelo uit tot één AGGLOMERATIE. (zie kaart 4) Wierden
ria parochie Habbankhoek gaan steeds meer één agglomer
Almelo. (zie kaart 4) Tussen deze twee agglomeraties is ir
frequent economische, sociale en culturele contact, het v
er omvangrijker dan elders in Twente. De spectaculaire g
enist vooral hier goede verkeersverbindingen. Deze verk
er stimulerend op de verdere ontwikkeling van de o
deze agglomeraties en de groei daarvan. Deze agglomer
de geleidelijk uit tot een langgerekt stedelijk gebied
ing duidt met de naam STADENBAAN. (zie kaart 5)

KENNEN HIERARCHIE IN TWENTE (TOEKOMSTIGE ONTWIKKELING)

LUSTRUMNUMMER

Met de verschijning van dit Kerstnummer is tevens de afsluiting van de vijfde jaargang Twentse Post een feit. Daarmee ligt een periode achter ons van vijf jaar activiteit binnen een regionale samenleving.

Overal waar gewerkt wordt, geschiedt dit in vereniging met anderen. Alle activiteiten vinden slechts betekenis in een groter geheel. Een geheel, dat men zelf niet altijd kan overzien. Het zijn gewoonlijk de aanwijzingen van buitenaf, die duidelijk maken, of onze activiteiten zin hebben. In ons geval is dat ondermeer de trouw van een stabiele lezerskring.

Het regionale leven in Twente heeft talrijke facetten. Het is bovenal rijk aan initiatieven. Initiatieven, die beogen het leven in Twente te verinnerlijken. Nog niet eerder zó nadrukkelijk als juist in deze helft van de twintigste eeuw doet de creatieve geest alom in Twente van zich spreken. De vermenschlijking van het leven krijgt ook in Twente vorm in de gestalte van een scheppende gemeenschap. Mede een blik te werpen op de gebeurtenissen, activiteiten, stromingen en drijfveren binnen dit regionale leven is de taak, waarvoor de redactie zich gaarne ziet gesteld. Zij, die ons bij de vervulling van die taak zo krachtig hebben gesteund, betuigen wij hierbij gaarne onze dank.

REDAKTIE TP

KERSTMIS 1966

DE KERSTSTAL VAN PASTOOR VEEGER IN HERTME

HERTME — Naar schatting tienduizend kinderen en ouderen hebben vorig jaar december een bezoek gebracht aan de kerststal van pastoor Veeger (75) in Hertme. In de openlucht, tegen de beschuttende achtergrond van het vriendelijke dorpskerkje, treft men daar sinds 1960 telkenjare in de kersttijd de levensgrote beelden aan van Jozef en Maria met het Kind, de herders en andere bekende figuren.

Pastoor Veeger, een beminnelijk zielzorger, heeft de koppen van deze beelden — 23 in totaal — alsmede de handen daarvan zelf in klei geboetseerd. „Een steenbakker in Ochtrup (Duitsland) heeft ze in zijn oven gebakken”, vertelt hij ons. Toen hij met de koppen en handen weer naar huis ging, vroegen de douanebeambten aan de Nederlands-Duitse grens zoals gewoonlijk, of de pastoor soms nog iets had meegebracht. „Ik nam ze mee naar m'n auto en opende de kofferruimte. De goeie kerels wisten eerst niet wat ze zagen,” lacht pastoor Veeger. Van de bekende confectionairs Peek & Cloppenburg in Den Haag kreeg hij de benodigde rompen van etalagepoppen, die door hem werden verzaagd om ze in bepaalde standen te krijgen. Daarna bevestigde hij de koppen en handen, en bekleedde de beelden met kleren uit de garderobe van zijn openluchttheater, waar reeds menig Twent de passiespelen heeft bezocht.

Aanvankelijk stond de kerstgroep onbeschermd in de buitenlucht, zodat men de aangeklede beelden soms met plastic-hoezen tegen sneeuwbuien moest beschermen. Toen heeft bouwmeester Jan Jans uit Almelo voor de kerstgroep van pastoor Veeger enkele eenvoudige stallen ontworpen in Nedersaksische stijl. Uit alle hoeken van Twente werden de bouwmaterialen bijeengebracht, en timmerlui uit Hertme pasten de zaak overeenkomstig de tekeningen in elkaar. Sindsdien is de groep uitgebreid met een levende have: 'n os, ezel en schapen.

„Wanneer de schapen blaten en de wind zachtjes speelt met de kleren van de heilige familie en de herders, gaat in de stralende ogen van de kinderen heel die kerstgroep leven,” zegt pastoor Veeger. „En het is, alsof al die kijkende mensen, groot en klein, zichtbaar eensgezind zijn in het wereldverlangen naar 'vrede op aarde'.”

REGIONALISME

TOEKOMST TWENTE

HENGELO — De Werkgroep Toekomst Twente die het *Symposium Toekomst Twente* organiseerde (een wetenschappelijke vergadering welke in juni op de THT-Drienerlo werd gehouden en een strikt besloten karakter droeg), heeft thans — bijna vijf maanden later — de *conclaf-sfeer* doorbroken en een vrij uitvoerig *verslagenboek* het licht doen zien. Dit verslagenboek, getiteld 'Toekomst Twente' en voor vijf gulden in de handel verkrijgbaar gesteld, vat de voornaamste facetten samen van het menselijk samenleven nu en in de toekomst: *wonen, werken, zich verplaatsen, zich ontspannen, onderwijs, cultuur en geestelijk leven, gezond zijn, burger zijn*. In 'Een woord vooraf' brengt de Werkgroep een aantal gedachten en overwegingen tot uitdrukking, waarvan wij er enkele hieronder laten volgen.

BEELDVORMING EN OORDEELVORMING

„Over de toekomst sprekend en schrijvend, gaat het niet over iets vaags en onverbindends maar over een stuk werkelijkheid. Weliswaar moet deze werkelijkheid nog vorm en gestalte krijgen, maar bij nader toezien blijkt in de meeste gevallen, dat de eerste lijnen ervan reeds gisteren zijn getrokken. Wij leven niet meer onder de dreiging van een noodlot dat zich onverbiddelijk en zonder 's mensen toedoen voltrekt. Het morgen is ons morgen en wij kunnen het vorm geven. Daarom moeten wij in het heden leven met een ontwerp voor de toekomst.

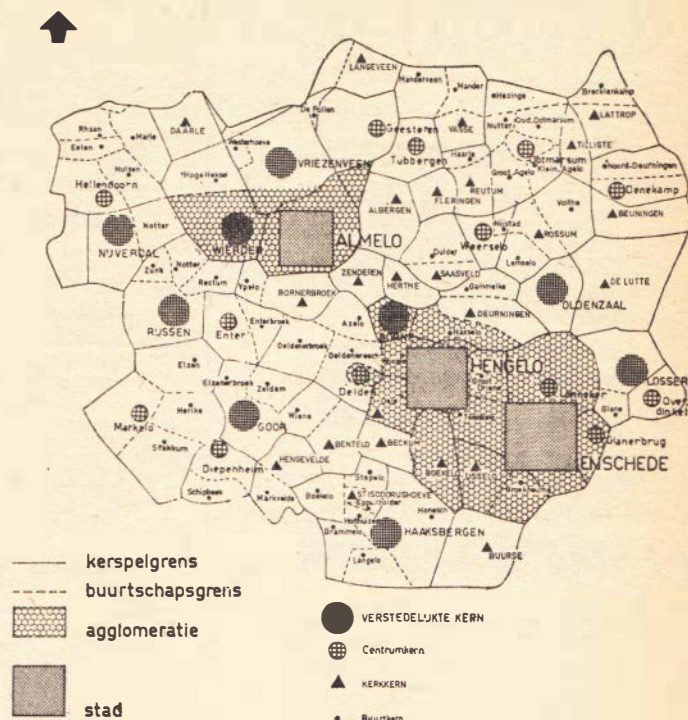
Een dergelijk ontwerp vooronderstelt een keuze tussen alternatieve doelen en een besluit met betrekking tot de te volgen koers. Besluitvorming is echter bodemloos, als beeldvorming en oordeelvorming daaraan niet voorafgaan. Dat is wat de Werkgroep Toekomst Twente voor ogen stond toen zij zich opmaakte tot het organiseren van een symposium over de toekomst van Twente.”

'GOEDE SAMENLEVING' AAN DE KIM

„Het vormen van een beeld van de toekomst is een moeilijke zaak”, zo schrijft de Werkgroep verder. „Dat blijkt uit de recente geschiedenis, die vol is van visies en prognoses. Telkens blijkt, dat verandering sneller gaat dan werd voorzien.

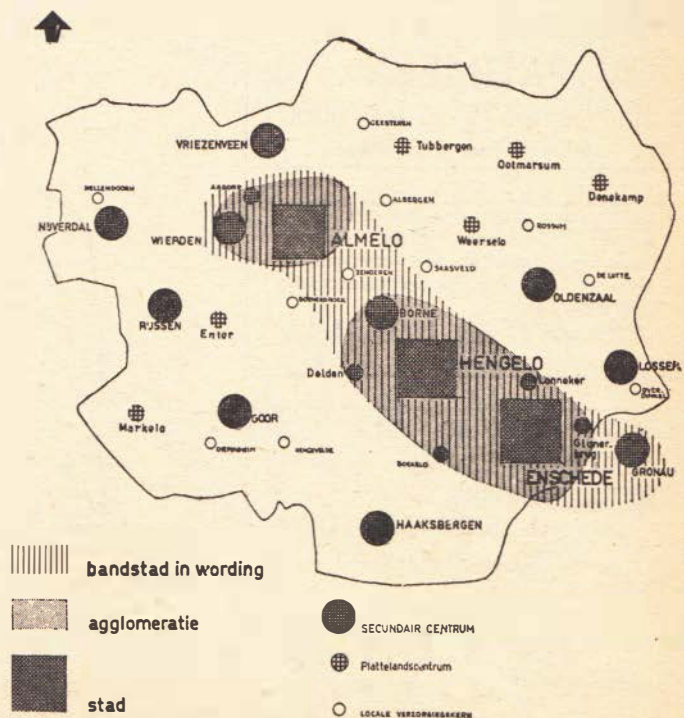
Bij de oordeelsvorming gaat het niet uitsluitend om het verkrijgen van een beeld van datgene wat nog achter de tijdshorizon ligt. Er zal ook een antwoord moeten komen op de vraag waar wij

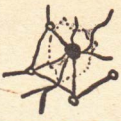
FUNCTIONELE KERNENHIËRARCHIE IN TWENTE (HUIDIGE SITUATIE)

kaart 5

FUNCTIONELE KERNENHIËRARCHIE IN TWENTE (TOEKOMSTIGE ONTWIKKELING)

almelo

Nutsspaarbank UW bank

Hoofdkantoor Almelo
WIERDENSESTRAAT 22

Bijkantoren te Almelo, Wierden,
Vriezenveen, Rijssen, Nijverdal en
Coevorden

Veur MEUBELS en allens, wat
er zo bieij komp kieken, naor:

TOON a.d. **Tuinstraot**

Tel. 3880

Het Twentse Serviezenhuis

Heeringa & Co

Grotestr. 79, ALMELO
Nieuwstr. 36 Hengelo

Wedgwood, Spode,
Royal - Copenhagen

drogisterij - parfumerie
PRÜMERS

Bornsestraat 72 - Tel. 5650

Het huis voor geschenken

In vrogger dage daansen de leu op
de dell' 'n veertoer. Weer völ later
'n zeuvensproonk. Rechtervoort foxtrot,
wals en cha cha cha in niejmoodse
daansscholen:

Ans en Wim POLMAN

Ootmarsumsestraat 26 - Tel. 4880

■ VEEVOEDER
■ KUNSTMEST EN
■ LANDBOUW-
[BENODIGDHEDEN
in de beste kwaliteiten !!!

Door grote
omzet
lage prijzen
bij

A.B.T.B.
ALMELO

Wekblad Roeten Dree

Tel. 05490-3163

Postbus 22

Heel de stad leest dit blad
(en ook 't Aadorp, Harbrinkhook,
Bornerbrook en Zeendern.)

HOTEL-CAFÉ-RESTAURANT

de Mooie Vrouw

(TEVENS BENZINE-STATION)

Een van de oudste zaken in Twente
OOTMARSUMSESTRAAT 488 - ALMELO

Fa H. E. Rhebergen & zn.

Dames- en Herensalon

Parfumerie- en Toiletartikelen

Marktplein 18 Almelo tel. 4381

Coöperatie

De Landbouwcoöperatie

is een bolwerk ter beveiliging
ter verdediging
ter bevordering
van de economische belangen
van de vrije zelfstandige onder-
nemers in de landbouw te weten
de Boeren.

**COÖP. LANDBOUWERS-
BANK EN HANDELSVER.**

Lily of France

Hermann Rompelman

CORSET-SPECIALZAAK

ATELIER VOOR MAATWERK

Grotestraat 61 - Tel. 3276

DIVERSE PLAATSEN

Voor al uw

wapens en munitie
naar

Wapenhandel

HUISKES

Molenstraat 15

Delden

ADVERTEREN IS VERKOPEN

H. Haarhuis

Radio - Televisie

Ootmarsum

De speciaalzaak voor:

- * KOFFERS
- * LEDERWAREN
- * GELMOK LEDERKLEDING

GROBBE - DENEKAMP

TEL. 456

Bookweite is 'n lekker en ge-
zond etten, as pannekooke
of niejmoods as vlokken. Nemt
mel of Billy Quick bookweiten-
vlokken van de Grutter oet
Börn'e

Erven ten Cate

BORNE

J. A. Lesscher & Zn.

SAASVELD - TELEFOON 238

Smederij en Reparatieinrichting - Expeditie

Handel in landbouwwerktuigen, melk-
machines, tractoren, bromfietsen enz.

Hotel
Haarhuis
Zenderen

In 't herte van Twente

heen willen. Wat willen wij eigenlijk? Met andere woorden gezegd: aan welke criteria toetsen wij ons oordeel?

Dikwijls worden criteria ontleend aan ideologisch of utopistisch denken. Ideologische criteria sturen naar een toekomstontwerp dat — vaak als vanzelf en nauwelijks bewust — zich identificeert met gevestigde situaties.

Utopistisch denken verliest veelal de realiteit van heden én van toekomst uit het oog. In een gespannen verlangen fundamenteel recht te doen aan het onrecht uit het heden en het verleden, schetst het een glanzend beeld van de vervolmaakte 'Goede Samenleving' aan de kim", aldus de Werkgroep Toekomst Twente. Bij deze laatste overweging acht de redactie een kanttekening op haar plaats.

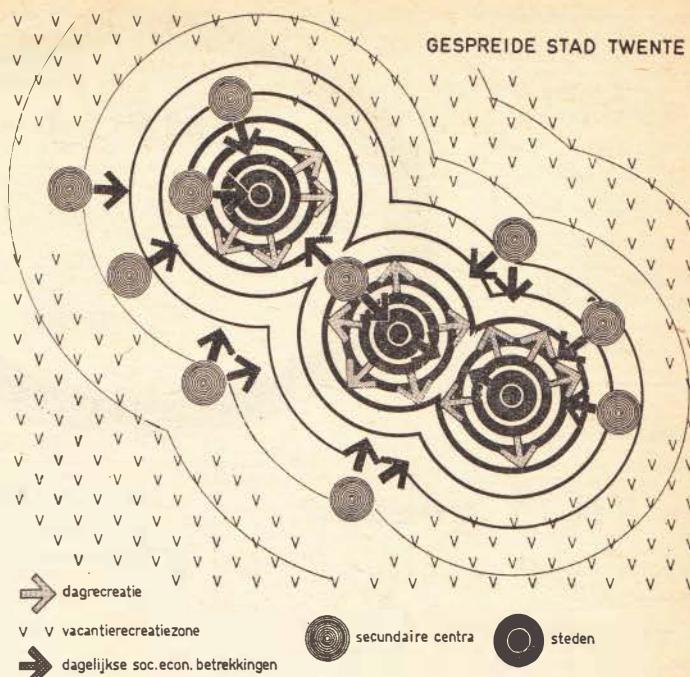
DE VOORBEREIDING VAN EEN 'LICHAAM' ...

De *vervolmaakte 'Goede Samenleving' aan de kim* is geen utopie in de zin van een hersenschim, maar in elk mens een oerbeeld, dat uit het verborgene opwoelt zodra het individu zijn bestaan als lid van de mensengroep bewust ervaart, en dat hem een *beloofde stad* herinnert. Diep in de menselijke ziel geprent en nauw verbonden met het menselijk verlangen naar vrede en geluk, nodigt dit oerbeeld de mens uit, zijn krachten in te spannen voor een menselijke toekomst. Het individu, dat zonder meer op eigen vooruitgang is bedacht, heeft onvoldoende drijfveren. Het beeld van een *vervolmaakte 'Goede Samenleving' aan de kim* is het uitnodigende gebaar, dat — ook binnen een regionaal gemeenschapsplan — de gezindheid voor een gemeenschappelijke toekomst kan voeden. Hij die dit gebaar niet serieus neemt, gaat tegen zijn diepste, natuurlijke verlangens in.

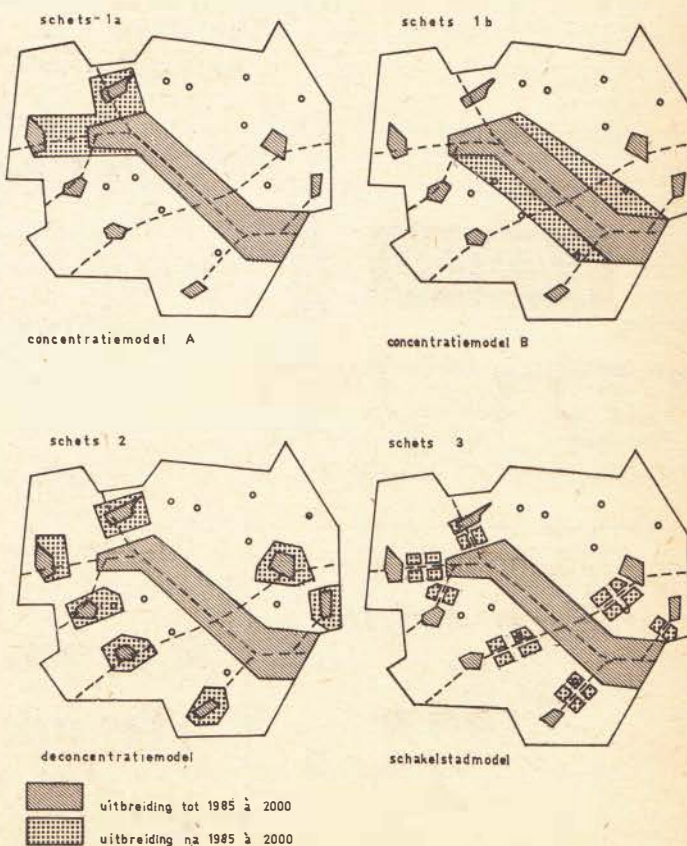
Voor de christen is het beeld van de *vervolmaakte 'Goede Samenleving' aan de kim* niet alleen maar een geloofsgoed, waarvan de contouren op zeker moment verdwijnen in de mist van een bovennatuurlijke wereld, maar óók een persoonlijke oproep tot deelname aan **de voorbereiding van een 'lichaam'** (menselijke gemeenschap), **waardig genoeg om te verrijzen**. Hij is derhalve geen utopist maar een mens van de praktijk met een open oog voor de realiteit van heden én van toekomst.

TWENTE ALS LEEFGEBIED

Het 'Symposium Toekomst Twente' werd op 23 juni ingeleid door prof. dr. ir. F. Ph. A. Tellegen, hoogleraar in de wijsbegeerte te Eindhoven. Een korte samenvatting van zijn voordracht werd reeds in ons nummer van juni gepubliceerd. Zij gaf in grote lijnen een visie op een gebouwde wereld, waarin de woning het midden, het verzamelpunt

THEORETISCHE UITBOUWMOGELIJKHEDEN OP LANGE TERMJN VAN DE GESPREIDE STAD TWENTE

Hengelo
werk-
woon-
en
winkel-
stad

VIOS gebouw

Self Service

maaltijden à f 2.50

(Ook bij U aan huis)

Beekstr. 10, Hengelo

TEL. 05400-12612

Timmerfabriek

Hannink

Hengelo (O.) — Tel. 13701

Levering van:

kozijnen, ramen, deuren, trappen
enz. voor utiliteits- en woningbouw

VOOR HET BETERE

SPEELGOED

't KINDERPARADIJS

Willemstraat 35 - Hengelo (O.)

**Het wonder
van Hengelo**

Willemsplein 37
HENGELO

Magazijn voor

Rijwielen, Onderdelen en Electra

Makelaarskantoor
ROTTINK N.V.

Deldenerstraat 36-38, Telefoon 13041, Hengelo (O.)

VASTE GOEDEREN ♦ ASSURANTIËN ♦ HYPOTHEKEN

Westen Woont Weemenstr. 15

Eethuis

„'t Centrum"

(Eig. B. Droste)

BEEKSTRAAT 5 - HENGELO

prima keuken

Specialiteit: Zigeuner-Bief

Geopend van 23.30 tot 00.4 uur

Voor al uw
elektrische installaties
op elk gebied

**N.V. Electro
Techn. Bureau**

v/h Sterckel

BEEKSTRAAT 10a - HENGELO

F. Olde Kalter

Auto

-handel
-spuitinrichting

Steynstraat 60, Tel. 14806, Hengelo

Garage

J. WARMINK

en Zoon

Austin-dealer

VOOR

Hengelo en omgeving

ADVERTEREN IS ETALEREN

HOLLANDIA ondergoed
kousen, sokken, tricotages

H. J. BENNINK

Manufacturenhandel Industriestraat 88

Automobielbedrijf

Van Laar

en

Feijten

Enschedeestr. 127 - Tel. 13983 - Hengelo

DAF

van het leven bij uitstek kan zijn, en een gerespecteerde en verzorgde natuur, een landschap, dat de aandacht van de beschouwer en bezoeker tot zich trekt en rust geeft aan de nijvere mens.

Omdat op de overige vergaderdagen geen persvertegenwoordigers in hun eigenlijke functie werden toegelaten, geven wij hier aan de hand van het zojuist verschenen Verslagenboek 'Toekomst Twente' alsnog een summier overzicht van het gesprokene. Wij beperken ons daarbij in dit nummer tot het onderwerp 'Wonen'. Op enkele andere actuele thema's hopen wij later terug te komen.

WONEN

„Bij de antwoorden welke door niet-Twente bewoners gegeven worden op Nipo vragen over eventueel willen wonen en werken in Twente treft mij dat men er 'rust' denkt te vinden, 'mooie natuur', en dat men er een *sterk streekeigen* karakter verwacht, ja zelfs uitspreekt: 'we zullen er wel niet gauw in-komen' (geaccepteerd worden door de Twenten)”, aldus mevr. H. D. s' Jacob-Goddard (Lid van de raad van bestuur van de Stichting Goed Wonen, verbonden aan de dienst van Volkshuisvesting te Rotterdam) in haar memorandum 'Wonen'. „Deze zo verscheidene overwegingen en behartenswaardige opmerkingen zal men niet mogen vergeten bij een ontwikkelingsplan, waarin men het leven voor de mens aantrekkelijk wil maken. —

In de sectie wonen kozen wij het schakelstad ontwerp; (zie tekening op pag. 5, schets 3). Bij het formuleren van woonwensen buitenshuis kwam een wens tevoorschijn om als proef één dezer wijkdelen als goed woonoord te ontwikkelen, waaraan dan alle groepen van het symposion zouden moeten deelnemen.

Wanneer men als buitenhuisvoorziening de aanwezigheid van scholen, kerken, poliklinieken, bibliotheken e.d. normaal vindt, moeten door ons even vanzelfsprekend in onze totaliteit van woonwensen opgenomen worden speelvoorzieningen: zwembaden, bouw- en knutselruimten, want samen spelen is zeker zo karaktervormend als samen ter kerke gaan.”

GEZINNEN MET KINDEREN NIET IN HOOGBOUW

„Gezinnen met kinderen, dit is nu wel genoegzaam bekend, moeten — tenzij zij dit zelve nadrukkelijk willen — niet in hoogbouw leven”, vervolgde spreekster. „Onderzoekingen (Dr. Bladergroen) tonen aan dat 30 proc. kinderen met leermoeilikheden, gebrek aan spelmogelijkheid hadden. — Juist Twente verkeert in een situatie waar men een ideale woon/werk omgeving kan maken, waar dat diepvervullend wonen mogelijk zal zijn. —

Het kind dat opgroeit in een speelmogelijkheid biedende omgeving zal als volwassene een vollediger gevormd mens zijn, die 'mede-denkschap' zal geven, medezeggenschap vragen en verantwoording zal willen dragen, die vreugde uit het 'creëren' zal putten, vermoedelijk de enige wapenrusting tegen de vervlakking en afstomping welke het verkeren in mensenmassa's teweeg brengt. Zo vèrdragend is goed wonen. Het is dus geweldig de moeite waard om het streekplan Twente tot een inspirerend voorbeeld te laten worden.”

NOTA VAN DE TWENTSE DEELNEMERS

Met betrekking tot het onderwerp 'Wonen' waren de Twentse deelnemers o.a. van mening, dat de facetgroep 'wonen', als onderdeel van een op te richten streekraad, een taak zou kunnen vervullen als direkt kommunikatiemiddel tussen bevolking en bestuur, opdat ideeën die bij de bevolking leven via een oordeelsvorming in de streekraad besluitvorming van de overheid kunnen bevorderen. De facetgroep 'wonen' meent, dat nu in Twente blijkens de onderzoekingen voldoende ruimte aanwezig is om een gemiddelde bebouwingsdichtheid van 25 woningen per ha. aan te houden, al het mogelijke gedaan moet worden om het bouwen in drie en vier bouwlagen te beëindigen. Zij wijst erop, dat onderzoekingen hebben aangetoond, dat deze bouwwijzen in feite geen grondbesparingen tengevolge hebben.

De facetgroep 'wonen' ziet in de woonfunctie zèlf niet een bepaald streekeigen karakter tot uiting komen. Zij meent, dat in dit opzicht de omgeving nieuw streekbepalend zal zijn evenals de wijze van wonen in voornamelijk op de een of andere wijze geschakelde eengezinshuizen in één, anderhalf of twee bouwlagen. Mogelijk wordt wellicht het wonen binnen de woning in niveau's, het vrij indelen van de ter beschikking gestelde ruimten ('inbouwpakketten'), het beschikken van de bewoners over een binnen de deur aanwezig eigen domein (hobby, knutselen), het hebben van een voor iedereen te onderhouden en te benutten eigen (binnen) tuin zonder inkijk van achter en/of zijburen, waarin een vrije marge voor (zelf) bouwen aanwezig moet zijn.

(Uit ingestelde enquêtes blijkt, dat een grote meerderheid van de Twentse bevolking voorkeur voor een eengezinswoning heeft. Dit zou kunnen leiden tot een grote bebouwde oppervlakte met een gemiddeld lage bebouwingsdichtheid, zoals bijvoorbeeld Los Angeles deze kent. Dit beeld lokt niemand aan. In een gemeenschappelijke discussie n.a.v. het memorandum van mevr. H. D. s' Jacob Goddard werd van belang geacht dat onderzoekingen worden ingesteld naar nieuwe bouwwijzen voor eengezinswoningen; bv. 'n flatcomplex v. 20.000 bew.)

DIVERSE PLAATSEN

BOERENLEENBANK

*Wegdam*Voor alle bankzaken, Voorschotten,
Credieten en lopend rekeningverkeer.Coöp. Aan- en Verkoopvereniging
WIERIJCO (RIJSEN)Tel. 05480-2268 - Giro 837983
CLO-meng en -ruwvoerdersDENKT BIJ HET OPLOSSEN
VAN UW PROBLEMEN**RUIMTEVERWARMING**
OOK AAN AARDGAS**Gem. Energiebedr. Rijssen**Coöp. „De Landbouw” W.A.
GOOR

Het adres voor:

Mengvoerders onder C.L.O.-
contrôle, Meststoffen, Brand-
stoffen, Bestrijdingsmiddelen,
Kruidenierswaren, Landbouw-
werkzaamheden enz.**ERICA-SERVICE**Doe het zelf en maak van uw tuin
een LUSTHOF. Kosteloos maakt
ERICA voor U een grondplan.
Vraagt inlichtingen:Met onze mengvoerders altijd de
hoogste productie. **Kunstmeststof-
fen**; keuze uit vele soorten. Ruim
gesorteerd in **vaste brandstoffen**.
Bij ons is het rustig en voordelig
tanken voor brommers, auto's en
tractoren.**C.A. & V.V. BORNERBROEK****Boerenleenbank**
Denekamp
de spaarbank
voor het platteland**Kopen bij de Spar**
Is sparen bij de koop**ERRÈS** **PHILIPS**
TELEVISIE
Ben Lansink Oldenzaal
Deurningerstr. 6 Tel. 2981Wee rekken kan geet naor
zölfbediening
PARAATGlanerbrug: bie TET-bushalte
In 'n lunchroom kôj lekker etten en dreenken**„de kop'ren smorre”**
Twents ethoes in Maarkel
an de grote weg van Hengel naor Deamter
[Twentse specialiteiten]**E. J. Lantink**
LANGESTRAAT 21 - 23, DELDEN
RADIO - TELEVISIE - ELECTRO
TECH. INSTALLATIE - BUREAU
WASMACHINES - VERLICHTINGKlaant'n van BISCHOFF
Bint almaal vd lof
Ne dame of heer . . .
Ze komt aaltied weer, want:**Bischoff**
HENGELhef 't beste wat er is
Oawertuugt ow van dizze waarheidWiej helpt met an de
bleui en veuroetgang
van **MAARKEL**
met wiede umgeffing

- Coöp. Boerenleenbank en
- Coöp. Landbouwvereniging

C.L.V. LANDBOUWERSBELANG
Haaksbergen
C.L.O.-mengvoerders
Ruwvoerders
Brandstoffen**Boerenleenbank De Lutte**
MET KANTOREN TE DE LUTTE
OVERDINKEL, GLANERBRUG
Hoge rente voor al Uw Ingelegde spaar-
gelden. Lage hyp.- en voorschot-rente**BOERENLEENBANK**
AlbergenDe SPAARBANK voor stad en land
Maak gebruik van lopende rekeningen
Alle inlichtingen aan de bankVoor Melk, Melkpoeder, Boter en Kaas:
Coöp. Zuivelfabriek
„VOLHARDING”
DENEKAMPCOÖP. ZUIVELFABRIEK
De Eendracht
ROSSUM

Het beste adres voor alle zuivelprodukten

BOERENLEENBANK
—LONNEKER—Bijkantoor Enschede: Fazantstraat 112
De Spaarbank Alle bankzaken
voor iedereen Telefoon 10223**BOERENLEENBANK**
Bornerbroek■ De SPAARBANK ■ verder alle
voor iedereen BANKZAKEN**BOERENLEENBANK**
Weerselo

Verzorgt al uw bankzaken. Hoogste spaarrente.

Coöp. Aan- en Verkoopvereniging
Deurningen
Tel. 05402—201Veevoeder, Meststoffen
Brandstoffen, Zaaigoed
Pootgoed, Div. artikelen
Alle veevoerders onder CLO-contrôle

ZANG

GERT
EN
HERMIEN

ENSCHEDA — Twee namen met een vertrouwde klank: Gert en Hermien Timmerman, het zingende echtpaar uit Enschede dat enige jaren geleden met de schlager *'In der mondhellen Nacht'* op slag bekendheid kreeg in heel het land. In hun fraai gelegen huis, gebouwd aan de rand van de Usseler es, — een oude *'boerschop'* onder Enschede —, vertelt Gert (31 en Oldenzaler van geboorte) ons iets over zijn succesvolle loopbaan.

Als twaalfjarige knaap droomde hij aanvankelijk van een carrière als musicus en volgde hij zijn eerste privélessen. Vijftien jaar jong, bezocht hij gedurende een jaar een muziekschool in Zwolle. En van zijn zestiende tot achttiende jaar studeerde hij bij Houpermans in Den Haag. Toen Gert als 18-jarige bij de Koninklijke Militaire Kapel in de residentiestad kwam, onder de vermaarde dirigent Rocus van Ieperen, beheerste hij de klarinet, de saxofoon, de cello en de bas. Anderenhalf jaar zou Gert hier blijven. Het vrije beroep met zijn vele commerciële perspectieven bleef echter lokken, en als 20-jarige jongeman waagde hij zijn sprong. Met een dansorkest, samengesteld uit Enschedese jongens, trok hij naar Duitsland.

Gert spreekt met opvallend enthousiasme over deze Duitse periode in zijn muzikale loopbaan, die de aanloop werd tot zijn tegenwoordige succes als zanger.

„Tijdens een optreden in Gronau liet de pianist ons in de steek. Ik ben toen zelf achter de piano geklommen en heb een paar liedjes gezongen. Dat viel in goede aarde: het publiek reageerde fijn, en vanaf dat moment ben ik blijven spelen en zingen”, aldus Gert.

Het moet op één van die talrijke avonden zijn geweest, dat zich onder het publiek een advocaat uit Hamburg bevond, Rolf Nehrkorn genaamd, die Gert uitnodigde voor een bezoek aan de studio van de platenmaatschappij Telefunken in Berlijn. Nauwelijks een paar dagen na dit contact ontving hij een brief met een vliegtuigticket en het verzoek, een paar data vrij te houden. Gert besloot zijn kans te wagen, vloog naar Berlijn en zong daar, begeleid door het Werner Müller Orkest, zijn *'Blumen*

van Tahiti'. Eerst twee jaar later werd deze plaat ook in Nederland populair door het programma *'Sterren en Streken'*, verzorgd door de AVRO. Het werd een gouden plaat, spoedig gevolgd door *'Grijze Haren'* (goud en platina), *'Nimm deine weisse Gitarre'* (goud), en *'In der mondhellen Nacht'*, de eerste duoplaat, waarin Hermien (23, geboren in Hardenberg), meezingt.

Nog vers in het geheugen van velen zal liggen het televisieoptreden van Gert en Hermien op de 1ste van de vorige maand. Het was de eerste TV-show van het echtpaar Timmerman in dit seizoen, opgenomen in *'Het Koetshuis'* te Enschede, en met een Twents decor. *'Een eerlijke show in een natuurlijke omgeving, die iedereen kan begrijpen, zodat de kijkers zeggen: 'fijn, we hebben genoten', daar ben ik voorstander van',* zegt Gert.

Op 27 januari aanstaande geven Gert en Hermien een TV-show vanuit Monnikendam, en het visserij-decor zal dan niet ontbreken. In maart daaropvolgend een show vanuit Limburg, waar de schutterij voor een regionale kleur zal zorgen. En kort daarop nog een vierde show, waarvoor de plannen echter nog moeten worden uitgewerkt.

Wij vragen Hermien, of zij haar werk als zangeres kan combineren met haar taak als moeder van twee kinderen. *'Tot nu toe ben ik daarin gelukkig nog steeds geslaagd,'* antwoordt zij. *'Ik vind het heerlijk, zelf mijn kinderen te kunnen verzorgen. De repetities nemen elke dag een paar uur in beslag. De huishouding moet ik dan ook meer en meer aan anderen overlaten. Zolang ik echter nog voldoende tijd overhoud voor mijn kinderen, blijf ik met Gert meedoen.'*

Gert en Hermien Timmerman

met hun tweeënhalf jarig dochtertje Sandra. (Gertje, het éénjarig zoontje, deed z'n middag-dutje toen uw TP-fotograaf deze foto nam.)

enschede

Voor herenkleding
het beste bij **Besters**

Van Loenshof 12, Enschede

TELEVISIE
*
HOOR
APPARATEN
*
RADIO

Blijvende service!
Jan LANGKAMP
LANGESTRAAT 52 TEL. 4695 ENSCHEDE.

Fijnhout- en Triplexhandel
Fa. W. LANGE
Spelbergsweg 37, Tel. 4538
levert: Fijnhout, Triplex, Hard- en
zachtbaard, Vlas- en spaanplaat enz.

Gramofoonplaten Pick-Ups

SPECIAALZAAK Nieuwstr. 57 Tel.
3909 Hengelo O.
RADIOKO Boulevard 90
Tel. 4863 Enschede.

Bij 's leavens wit en 's leavens zwart
sprek aait 'n bleumke nog tot 't hart
BLOEMEN-
MAGAZIJN **«Corona»**
HENGELOSESTRAAT 156 - TELEFOON 3238

A.v.d. Leest Radio
Enschede Televisie
Radio onderdelen - Electrotechnische artikelen
Erkend reparateur en installateur
OLDENZAALSESTRAAT 39 - TEL. 10688

de „Twentse Post”

staat voortdurend op de bres voor de belangen
van de kultuur in deze streken

en „CO-OP OOST”

staat voortdurend op de bres voor de belangen
van de consument. Ook voor Uw belangen en
die van Uw gezin

„Co-op Oost” met vestigingen in geheel Twente
en in de Gelderse Achterhoek.

Kruidenierswaren - vlees - brood - banket - textiel - schoenen - kleding - brandstoffen - hulsh.art.enz

Voor betere schoenen *Rommelaar*

VAN LOENSHOF 31

Voor
medaille,
krans, tak
of beker: bij ons slaagt u zeker
Ripperdastraat 2a, Enschede

Een BRIL, die werkelijk prettig zit
is gemaakt door

Remmelt Pit

Kalenderstraat 24-26 Enschede

Verstelbare Pasbuste op standaard
(te leveren naar eigen lichaams-
maat). Hiermede kunt U uzelf
passen. In diverse uitvoeringen le-
verbaar:

Twentse Fourniturenhandel
J. WAGELAAR & ZOON
Van Loenshof 56-58 - Tel. 15684

N.V. Aanneming-Mij. vh.
H. W. TE PAS

Enschede

Burgerlijke en Utiliteitsbouw
Gewapend Betonbouw
Grond- Water- en Wegenbouw

ADOLFS & PENNINK
de boekhandel t.o. 't postkantoor
studieboeken
pocketbooks - romans

FA. H. v. d. BERG

OLDENZAALSESTRAAT 65 - TEL. 543
Steunzolen, (v. gipsm.), Spitgordels, El.
kousen, Kunstledematen, Orthop. cor-
setten, Beugels, Buikgordels, Staalwaren

Machinefabriek
ARENS & Zn

➡ **tandwielen**
Perikweg 52

S. TEN CATE
STAALHARDERIJ

Hessenweg 1-9 - Tel. 15413

MINTEX - REMDIENST

Dr. Benthemstr. 35 - Tel. 15418

Motor defect?
naar **JULO**
direct !!!

Pyrmonstraat 15-19
ENSCHDE

Instituut Punte

(Staatsgediplomeerd)

Voor alle handelsvakken.
Bevoegde docenten.

Uit
voor-
raad
lever-
baar: **BEI ONTEGELS, BETON-
SCHUTTINGEN, BETON-
PUTROOSTERS ENZ.**

Bimsbetondakplaten, Keerwanden
Fa. J. H. Schuurink Binnenhaven 116
Telefoon: 3009

Wij luisteren uw recepties, partijen
en andere feestelijke gelegenheden
op met **SOLO-ZANG.**

J. H. G. Oude Bekke Concertzanger
BEUKSTRAAT 38 - ENSCHEDE

POEZIE

Charlotte
Wagener (19)
Hengelo

CONSIDERATION

Vertel, jongen,
hoe het was:

Je stond aan het bed
in de stilte van de nacht
en die vrouw simuleerde te slapen?

Toen heb je gebeden,
jij, kleine katholiek,
zonder een kruisje te slaan
heb je gebeden
't Eenzaamste, 't Diepste kontakt toch
wat je kon leggen
tussen jouw god en
je droefheid, verslagenheid?

Toen heb je gekust?

Maar zij was geen god
die je verstond
en aanvaardde.
Zij is een mens,
hard en onbarmhartig
en heeft je kus
onbeantwoord gelaten.

DRONK

Ik heb mijn minnaar opgedronken.
Hij was zoet vandaag.
Soms is hij een beetje bitter.

Nu ben ik dronken.
Want altijd heeft hij alcohol in zich.
En nooit kan ik ertegen.

PLATONISCHE STRIJD

Hij was eerst een op hol geslagen paard
Volkomen wild en vrij en onbeteugeld.
De andre paarden die de strijd ingingen
Zijn overmand, gewond ofwel gesneuveld.

Over een grote vlakte ging zijn weg,
Heel stil, geen wind, met een oranje lucht.
Zijn lange benen hielden plotsklaps stil,
[verwonderd.
Voedsel, vocht noch molens? Hij begon zijn vlucht.

Hij zwom door zeeën zonder water.
Hij dronk zijn eigen bloed en zweet.
Niet langer fier. Verschrompeld door het licht
Uit wolkenloze hemel zonder zon of maan,
voelde pijn noch leed.

Als een manegepaardje aan de lijn
Liep hij niet langer recht, maar kreupel in
[spiralen.
Zijn lange trok vanuit het middelpunt der aarde.
Hij ligt, de benen hoog als afgeknotte palen.

INKARNAAT

Ik zou opnieuw willen beginnen,
opnieuw, met alleen te zijn.
Slechts verre vrienden te behouden,
want 't scherp gezelschap doet me pijn.

Ik zou dan stiller willen wezen
en onbekender, zonder naam,
als schijngestalte van een iemand
die vroeger wel eens heeft bestaan.

STREEKTAAL

Ruim vijf jaar geleden nam de bekende auteur meester G. B. Vloedveld uit Almelo de hoofdredactie op zich van het nieuwe maandblad „Twentse Post.” De verschijning van het eerste nummer heeft hij echter niet meer beleefd. Ter gedachtenis aan zijn persoon en werk publiceren wij hieronder van zijn hand een bijdrage, die gedurende vijf jaar in ons redactiearchief werd bewaard.

DE KÖLKES

DE BOERDERIEJ LEA IN 'N KROMMENDIEK bij de plaatse, woe den schipsloot dissien diek sneed. Effen vuur de heulten brugge in 'n diek was nen groten kolk, daarom hedden dee brugge de Kolkbrugge en de boerieje de Kolkboer. Oop de Kolkboer wonnen veer manleu, woever der enen — Dieks — trouwd was, mer kinder harre nich. De veer manleu stunnen bekend as de kölskeerls. 'n Ooldsten was Jans. Den waarken, net as 'n jungsten van de veer, oop de tabakskarveriej van Hol (Hanterman) in de Oranjestraot te Almelo. 'n Langsten hedden Dieks, ne hunne van nen keerl, den lös waark har bij Hedeman. Dan ha'j nog Jaan. Den leup mank en sniedern. 't Waark oop de boeriej — zee hadden 'n stuk of drie koon — deu Sien, de vrouw van Dieks, en veerders wödden 't oopknapt duur de manleu, as ze oet 't fabriek kwammen. Drok wadden ze wa.

De Kölks wadden onzen eersten naober. 's Zundaangsawens kwam Jans aait bij ons kuiern, 'n enkeld maol göng mien vaar ook wa nao de Kolkboer en dan moch ik met. Ik was nog in de schooljaoren.

De Kölks wadden wa plezeerig volk. Daor zat gen haor verkeerds an. A'w in kwammen, mos mien vaar in 'n enen hook van 'n heerd zitten en ik stön vuur em, tusken ziene kneen, met de veut oop de wörme plaat. In dee bedriewen beuten Dieks het veur. Um de gleunige aske bouwen hee van hadde, lange törve nen onwiezen baoken. Eerst kwam oet den hollen baoken wat rook. Den wödden met de minuut dikker. Wiej zatten in nen krink um de wörme plaat en keken ons het „proces” met

stille belangstelling an, schoonwal wiej van de vuurten wa wussen, woe dat non veerder gaon zol. Dat kwam aait oet: as den rook 'n zetjen köldert har oet den törfbaoken, slingern der in ees as nen löchen 'n rood vlämken oet, flakkern 'n paa maol onzeker en was wier vot. 'n Niej vlämken flikkern oop, heul 't nen ogenslag langer vol en göng dan ook onder in rook en smook. „Het krig em wa!” zeg Dieks, „voort zö'j ees wat zeen! Besten törf, van 'n Supelpluus.” Hee har 't onnoos zeg, of — 't leek wa, datte met benziene was begötten! — floep, daor stön 't inwennige van 'n baoken in volle gloria. Ne stekvlam klum der oet en maken daorbij 'n gebrul, of tien ieprons (: schuwe, reigerachtige moerasvogel, die in de paringstijd een dof, zwaar geluid laat horen; Ned. roerdomp of domphoorn; *Red. TP*) an 't böllen wadden. „Zo, non kö'w der verkeren”, zea Jaan dan; hee halen ziene grote Duutske piep oet de taske, stoppen oet nen groten tabaksbuul, sleug 't in 'n braand en griemken geneuglik vuur zik hen.

Kuiern hoowen Jaan nich. Dat leute aower an Jans. Den was 'n ooldsten en 'n wiesten. Jans spuj now en dan in 't veur — hee gebroeken em koold — har 't rechterbeen aower de knie van 't linker slagen en keek zon luk verleuren langs 'n snoeten van zienen klomp in de vlammen. Dan begunne met mien vaar te kuiern aower „de gebuurtenissen in 't boetenland”, zo as dat beschreewen stön in de Twentsche kraant — later pas kwam ik an de weet, dat 't göng aower 't boetenlands aowerzich, dat Heinink destieds in dizze kraante schreef. En het doeren nich lang, of Jans halen er de proffenzi'j bij — hee har „dat boek met dee oelenköpp' (gotische letters; *Red. TP*)” — en zea, de Duutske keizer (woer hee nich van heul, sind den kultuurkampf) har wa zeuven zöns, mer daor kwam der gen een van oop 'n troon; en met de keizer zol het nog zo wied kommen, datte zien riek van nen dreepoot kon aowerzeen.

Later, nao 'n eersten wereldoorlog, dow Duutslan ne republiek wödden en Wilhelm II in Doorn zat te koekeloeren, he'k vaak an de proffenzi'j van Jans mutten denken. De ex-keizer kon now zien riek van nen dreepoot (stoeltje dat bij het melken gebruikt wordt; *Red. TP*) aowerzeen. Van zien zeuven zön's kwam der gen een oop 'n troon. De vuurspelling was oetkömmen. As ik 't zölf nich belèwd har, zok 't nich können geleuwen; miene twee ooldere breurs hebt de proffenzi'j ook mennigmaol oet Jans zienen mond heurd; zee kunt getuugen, dat 't zuuvere koffie is.

Jans proffenzi'jn nog völ meer. Ik heb 't almaol nich onthooln, ik was jao ook nog mer ne jong en mangs göng 't mi'j ook baowen de pet. Dit wee'k nog wa: hee vuurspellen nen vreseliken wereldoorlog, den in 't Oosten zol beginnen; dan zollen

der zo völ soldaoten aower de klinke gaon, dat ne mooder eere dochter an 't raam zol roopen en zeggen: „Wicht, kom ees gaauw hier, daor geet nen keerl vuurbiej!” Jans vertrök gen spier van zien gezichte, asse dit vertöl en hee sleut aait met de weur: „Dan zal de boel wa wier goodkoper wödden.”

'n Eersten wereldoorlog begön in 't Oosten (Ser-vië), 'n tweeden ook (Polen) en der göng onmöndig völ volk aower de klink, mer de manleu zint nich beteun en de boel is nóg deurder wödden, as ze a was. Zol den vreseliken oorlog, woe Jans van prof-fenzi'jen, dan nog kommen? Hee zèè ook nog, dat Fraankriek wat zol doon, dat met 'n dood straft mos wödden. En Oostenriek zol 't leste riek wèen, dat oop de weerld aower én zol staon.

Oorlog, daor zat Jans vol van. In 1897 kwam ik oop de vuurbereidende klas van de Rieksnormaal-school te Almelo (now Badhoes, in 'n Diek.) In 1899 begön den Boerenoorlog. A'k 'saowens oet de school kwam — ze göng um zeuwen uur oet — stappen ik har an, ik wol Jans inhalen, want den har ook um zeuwen uur daon bij Hol. Durentied ha'k em a kot bij de Vriezebrug te pakken. Daor leupe as zonne dikke, zwatte hommike, slof, slof — want Jans mut dow a wa zeuwentig jaor hebben wes. An zienen linkern aarm bungeln ne blikken kettel, woere 't etten in met nöm. 't Eerste, wat Jans mij vreug, dat was: „Wadden der nog tel-grammen, Gerrad?” Hee bedooln, of ter bij de Twentsche kraante (an de Groote Straot, woe het gebouw van V & D is) nog ni'js aower 'n Boerenoorlog stön an eplakt. En dan wödden der den helen weg tot an 'n Krommendiek naargens anders aower kuierd, as aover den oorlog in Zuid-Afrika en woe völ kleppe of dee Engelsken wier kregen hadden van Botha, De La Rey, De Wet en woe dee Boerenhelden veerders heten mochen.

Was ter in 'n Krommendiek, of de Kluppelshuuze nen doden, dan wödden der lèzen in 't lösse hoes van Janeibersboer en Jans bidden vuur. Eerst nen rozenkrans (van viefteen tientjes), dan de Letniej van Allerheiligen en van de Moodergods. Jans ken-nen dee letniejen oet 'n kop, nooit verkömme der in, mer 'n maol is't gebuurd, datte der nen heiligen bij maken. Nao 'n heiligen Nicolaas neumen hee den „heiligen Kaphals”. Ik hool 't er vuur, datte in de war was met den hogepriester Caiphas. Mangs bidden Jaan vuur. Den har ne zangerige stem en lappen de weur geern an mekaa, zo zèere: „En seen-de-vruttelkaam-jees”, wat beteeken: En gezegend de vrucht uws lichaams, Jezus. Onze Leewen Heer zal 't wa begreppen hebben.

De jonge Janeibersboer, Janeibers Graats, was nen veugelgek. In de winterdag vöng vinken, goold-vinken en putters oop de liemgarren. 't Hele hoes höng vol klèene kówkes en in ieder kówke zat ne

toefvinke, of andern zangvogel. Zo gaauw as Kolk-jaan met ziene zangerige stem begön te bidden, halen ook de toefvinken lös en 't wadden almaol eerste klas zangers — as ze, in plaatse van „zwat-juu”, nen valsken dräai an eren slag maken, dan wol Graats ze nich hebben.

Zo as ik a zee: Jaan sniedern. Nen leermeister har hee leuw ik nich had. Hee har 't zik zölf leerd. Jaan was aait bang, dat ow ne bokse, dee hee maken mos, tekrap zolzitten, daorum nömme roeme maot en zo kon 't gebuurn, da'j ne bokse in hoes kregen met 'n ènnengat en zukke wiede piepen, dat ze ow floddern um de been. 's Zundaangs stappen hee met ziene Duutse piep naor de late kaark in Alme-lo. Dat was vuur em nen zoeren gaank, want zien rechterbeen was kotter as 't linker en daor zat 'n voet 'n luk dwas an. Oop 'n maol harre ook nog 't ongeluk zien kotte been te brekken en dowwe nao 'n maand of wat wier van 't ber moch, völ em 't lopen nog zoerder.

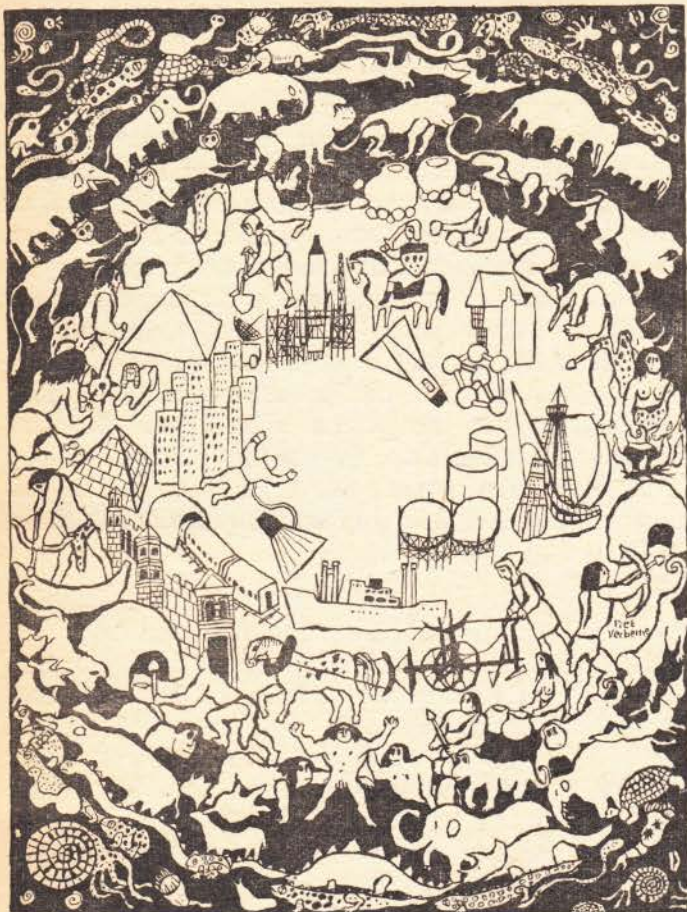
Wat Dieks was, den har niks biezunners, behalve dan zien hunnenlichaam. De snoetenklompe an ziene veute wadden zukke hennige törfschuuten. Asse duur 'n Krommendiek leup, ko'j ne in 't hoes vuurbiej heuren dobben. In 'n Schipsloot, benaamd in 'n Kolk en in 't Deepe Gat zatten völ viske: sneuke, munnen, sli'je, aol, baors. Lang vuur wiej der an dachten, zat Dieks der achter an: hee har nen onmöndigen stölpkorf maakt en woe ons het water baowen 'n kop was gaon, daor kwam 't bije em mer tot 'n boksenboord.

In 't jaor... zat er nen onabel van nen snook in 't Deepe Gat. Wiej hadden em almaol wal ees zeen staon zunnen, hee har ne ruw as de kös van 'n rowwenbrood van twintig pond. In Mei a göng Dieks met 'n stölpkorf 't gat in, mer hee kreeg den snook nich. Dat völ mij toch of. Het zint van dee klèenigheden oet ow jeugd, dee ow 't hele lèewen bije bliewt.

Den veerden van de Kölkes, dat was van Jans, Jaan en Dieks gennen breur, mer nen nèewe, of zo. 't Was 'n luk nen dooren. Nen stillen keerl, woer nich völ van te vertellen is.

De Kölkeskeerls zint a lange dood. Eere boeriej het nog de Kolkboer en daor zit now heel ander slag van volk oop. Um de boeriej is nog nich völ veranderd. Allenig den kassenboom is vot. Daor zatten jaor in jaor oet mande vol kassen an, dikke zwatte kassen, dee glummen as nen kachel, den pas potlood is. As Jans in de kassentied bije ons kwam kuiern, brachen hee aait nen oopheupten teeler vol met. Hee wus wa, daw zölf ook nen kas-senboom hadden, mer dee van em wadden wat bie-zunners, zo zag iej ze in tien boerschoppen nich. Ik hebbe zukke kassen van zien lèewen nich wier zeen!

GEESTELIJK LEVEN

DE OPSTIJGING VAN HET LEVEN

*Een beschouwing over het
verschijnsel der bewustwording*

Toelichting

Een toelichting op de beschouwing, die U bij dit Kerstnummer TP gelieve aan te treffen, is op haar plaats.

Het licht der inspiratie, van waaruit deze verhandeling werd geschreven, wierp haar schijnsel op twee universele bewegingen die, op elkaar gericht, in het individu een centrum van ontmoeting vinden. De eerste beweging werd genoemd: "de opstijging van het leven". De tweede beweging zou men kunnen noemen: "de goddelijke overmeestering". In feite beschrijven beide bewegingen de lijnen van één enkel, voorzienig handgebaar. Een 'ontmoetingspunt' zou ook niet opgefallen zijn indien daar niet de mens stond die — reagerend en handelend, beurtelings tegen- en meewerkend — wordt opgetild: omgevormd en getransformeerd. Een voortdurende geboorte. Zij stelt een derde beweging zichtbaar, een op vereniging gerichte

activiteit, welke haar afschaduwing vindt in hetgeen het individu in de tijd plaatst, realiseert, verwerkelijk. Slechts een afschaduwing, want op empirisch niveau is — gelijk ook Chardin ziet — alles verloren.

Van deze drie bewegingen werd alleen eerstgenoemde tot onderwerp van bijgaande verhandeling. Het 'nederdalende' karakter werd derhalve slechts zijdelings belicht. Dat neemt niet weg dat de schrijver een Incarnatie voor ogen staat die continu doorgaat, van de kant van de mensen een geleidelijke ontdekking, een verschijnen van Christus aan de horizon der wereld. De zich in opwaartse beweging aan ons meedelende liefde, die bezwaarlijk is te vervreemden van de volledig vrije Liefde, die scheppend is en die ons aantrekt, voert in de hedendaagse literatuur duidelijk de boventoon. Dit blijkt ondermeer uit titel én inhoud van de onlangs verschenen Nederlandse roman van Gerard Kornelis van het Reve: 'NADER TOT U'. Genoemde schrijver, die — naast andere geïnteresseerden — inzage had van het manuscript, bood aan, de publicatie van deze verhandeling vergezeld te doen gaan van enkele gedichten uit bovengenoemd boek. Een spontaan aanbod, waaraan hieronder gaarne gevolg wordt gegeven. (Gk.)

HET IS MAAR NET ZOALS JE HET BEKIJKT

Uw woord, dat niet voorbij gaat, zegt
dat ik slechts gras ben, en dat is ook zo.
Na lang getob weer stevig aan de kruik.
Maar klachten heb ik niet, want alles moet
voltooiing zijn van U, Oneindige, voor wie ik zing
[en dans
zo lang het U belijft en blijft behagen.

BEKENTENIS

Voordat ik in de Nacht ga die voor eeuwig lichtloos
[gloeit,
wil ik nog eenmaal spreken, en dit zeggen:
Dat ik nooit anders heb gezocht
dan U, dan U, dan U alleen.

DAGSLUITING

Eigenlijk geloof ik niets,
en twijfel ik aan alles, zelfs aan U.
Maar soms, wanneer ik denk dat Gij waarachtig
[leeft,
dan denk ik, dat Gij Liefde zijt, en eenzaam,
en dat, in zelfde wanhoop, Gij mij zoekt
zoals ik U.

(„Nader tot U", Uitg. G. A. v. Oorschot, A'dam '66)

STUDENTENPASTORAAT TECHN. HOGESCHOOL TWENTE

DRIENERLO — De geestelijke vorming en begeleiding van de studenten aan de Techn. Hogeschool Twente is toevertrouwd aan pater ir. R. J. A. M. van der Borg en dominee P. van Dijk. Laatstgenoemde treedt op namens zes protestantse kerken, die tot dit doel gezamenlijk een stichting hebben gevormd, de *'Stichting Oecumenisch Campus Pastoraat'*. In een gesprek met beide zielzorgers over de geestelijke verzorging op Drienerlo, vertelt pater v. d. Borg dat men het werk van de pastores kan verdelen in drie taken:

- 1) **Algemeen voorlichtende taak;** (het inbrengen van informatie over levensbeschouwelijke thema's). Dit komt in de praktijk neer op het leggen van nauwe kontakten met gespreksgroepen, het organiseren van lezingen, het beleggen en bezoeken van congressen, enz.
- 2) **Persoonlijke begeleiding** (van degenen, die daar prijs op stellen), hetgeen in de praktijk neerkomt op gesprekken van meer persoonlijke aard over onderwerpen, waarover men minder gemakkelijk zijn studievrienden raadpleegt.
- 3) **Bediening van woord en sacrament,** (de meest specifieke taak van de zielzorger).

Ds. v. Dijk formuleert het anders, maar in wezen komt het neer op hetzelfde: *'Geestelijke verzorging kan zich niet beperken tot het bestrijden van symptomen van konkrete moeilijkheden of problemen. Het gaat om de héle mens en daarom is geestelijke verzorging ten nauwste verbonden met geestelijke vorming.'*

'Wij hebben op Drienerlo ook een humanistisch raadsman, de heer W. H. v. Gelder, gepensioneerd ingenieur te Bornerbroek, die parttime op de hogeschool werkt', vertelt pater v. d. Borg. *'Zijn werk omvat de eerste twee van de drie bovengenoemde taken.'*

Wij herinneren ons, dat in een vergadering van de Campusraad op 27 okt. de aanstelling van een klinisch psycholoog op Drienerlo voorlopig tot 1967 werd uitgesteld, en vragen nu aan pater v. d. Borg, of hij de aanstelling van zo'n man zou toejuichen. *'Alle wetenschap is welkom, en zeker de menswetenschappen',* luidt zijn antwoord.

De studenten van vroeger moesten het stellen zonder de hulp van psychologen. Bent U van mening, pater, dat de jonge studerende mens van tegenwoordig aanmerkelijk verschilt van die van vroeger?

'Ik geloof dat de studenten van tegenwoordig in het algemeen veel ernstiger zijn en minder tot compromissen geneigd.'

Kan men op de TH-Twente van bijzondere geestelijke problemen spreken? Zo is het bijvoorbeeld vrij algemeen bekend dat studenten in de chemie op Amerikaanse universiteiten tot L.S.D.-misbruik geraakten.

Pater v. d. Borg zegt dat Drienerlo-studenten deze bewustzijnverruimende stof wel zouden kunnen maken, maar er is hem - evenals dominee v. Dijk - nimmer een geval van L.S.D.-misbruik ter ore gekomen. *'Het is hier maar een kleine equipe, die zich met de farmacologie bezig houdt. De belangstelling van de Drienerlo-studenten is meer technisch-direkt gericht. De verbetering van aardolie-producten, de lucht- en waterverontreiniging, dat zijn grote projecten waaraan je met zo'n 40 tot 50 man geboeid kunt werken.'* De ontsporingskansen zijn hier dus gering, bedoelt de pater.

'Naarmate de studenten echter meer gedrukt worden op de vragen die achter de technische ontwikkeling liggen, belanden ze op het gebied van de levensovertuiging, en bij die problematiek raken wij w l betrokken', zegt dominee v. Dijk. *'Dan komen er vragen zoals: „Wat doe ik met God in deze wereld, die ik technisch steeds meer leer beheersen?” En: „Waar is hier nu de relevantie van het geloof?”'*

Zowel de pastoor als de dominee van Drienerlo spannen zich in voor gemeenschappelijke activiteiten. Zo staat voor de grote vakantie in 1967 een bezoek aan Taizé (Frankrijk) op het programma, waar zich een klooster bevindt voor protestantse monniken. Bij de ontplooiing van dergelijke en andere activiteiten is er van onderlinge konflikten geen sprake, zeggen de campus-pastores. W l van uitdagingen. Ook al zouden deze uitdagingen voor de pastores niet gelden, de studenten, die dagelijks met elkaar leven, ontkomen er niet aan. Maar dat is een gezond verschijnsel binnen elke samenleving.

Campus-pastores pater v. d. Borg en dominee v. Dijk
„Tijdens de simultane kerkdiensten op zondagmorgen, lopen de studenten wel eens heen en weer..”

Hengelo

de Bokdams
VOOR
DANSLES
Drienerstraat 37

HET SPEELGOEDPALEIS

Teutelink

Enschedesestr. 22, Hengelo

Het beste adres voor:

**GEDISTILLEERD, WIJN, BIER,
LIKEUR, LIMONADE**

Fa. Jac. Krabbenbos
Molenstraat 18

• MEUBELEN
• TAPIJTEN
• BEDDEN

E M PETRI voor de moderne
woninginrichting! **MARKTSTR. 15**

BLOEMENMAGAZIJN

K. Hunia & Zn.

Tuindorpsstraat 38 — Brinkstraat 1a

BOERENLEENBANK

Hengelo (O.)

verzorgt alle bankzaken
Parallelweg L.S. Telefoon 7366

H. J. Krakters
AANNEMERSBEDRIJF
Tel. **Hengelo** 12964
Nieuwbouw, Onderhoud- en Betonwerken

Bult's Slagerij
VOOR VLEES
EN VLEESWAREN
WEEMENSTR. 12, TEL. 12752

**Haarden en
Kachels**

A.H. Knoef
"OLDENZAALSTRAAT 61"
HENGELO

Gereedschappen, IJzerwaren, Huish. art.

PORTJE

Deldenerstraat 8
Hengelo (O.)

Ruischer en Hartgers
Veur elektrische apparaten
Radio en Televisie
Drienerstraat 4 • Tel. 14878 • Hengelo

Hobbyhuis Hackfort

BERGWEG 9, HENGELO

VERSTEEG's veerve
veur hoes en eearve
Molenstraat 20
Hengelo (O.) — Tel. 12207

Wagenaar
Brinkstraat
Hengelo
HET HUIS VOOR EXCLUSIEVE DAMESKLEDING

Bonneterie SPECIAAL-
ZAAK:
Blouses - Rokken - Vesten
♦
Molenstr. 5, Tel. 17382, Heng.

N.V. Automobielbedrijf

BLEEKER

• OPEL
• CHEVROLET

HENGELO

AHREND

Telgenflat Hengelo Tel. 7266
voor: Lichtdrukken, Foto-
copieën, bestekken.

DAMES-, HEREN-,
KINDER-PYAMA'S
EN -ONDERGOED,
SCHORTEN, ENZ.
Altijd goedkoop

MORSINK
SOLASPECIALZAAK
Servieren

Weemenstraat en Kotmansweg

Doe het zelf

Wij leveren hiervoor P.V.C. vloer- en
wandtegels (reeds vanaf fl 5.80 p. m²),
plakplastics, mozaiek, lijmen, beits etc.
VLOERENBEDRIJF

**A.F. Pierik &
F. Boerkamp n.v.**
Wolter t. Catestr. 5, Tel. 14064
Hengelo (O.)

Automobielbedrijf

ERNE **FIAT**

Delden.str 42
Tel. 2120

vanaf:
f 3799

500

H. ter Braak

Gasconvectoren, Haarden, Electro-
en Sanitair

Bornsestraat 24 Tel. 16137

VANILLEVLA
'n delicatessen

Zo klaar voor het
gebruik. Heerlijk
van smaak en voed-
zaam.

HENGELSE GOEDS
MELKINRICHTING

BEHANG EN VERF

Fa. Wed. J. Walhof
Beekstr. 29 Hengelo

HISTORIE

DE STIFTSKERK IN WEERSELO

WEERSELO — De Stiftskerk in haar huidige gedaante dateert van ca. 1400, al zijn oudere muurresten aanwezig. Het is een rechthoekig gebouw van vier traveren (gewelven) — oorspronkelijk vijf —, waarvan het meest westelijke is afgebroken. De oude ingang is naar het zuiden. De huidige noordelijke, met de wapens Bellinkhave en Raesfeld, is uit de 18de eeuw, doch werd er pas 1908 geplaatst.

De kerk heeft als de meeste kloosterkerken een klein torentje gehad en voor de zware luidklokken was er een separate houten klokkenstoel (als bij klooster Witmarschen in het Bentheimse, dat in 1154 door het klooster Weerselo werd gesticht). In de huidige klokkentoren hangen nog een klok uit 1545, gegoten door Johan ter Steghe, en een klok uit 1571.

In 1932 werd de kerk gerestaureerd. Bij de restauratie werden de huidige ramen aangebracht met de wapens van de adellijke geslachten waaruit Stiftdames zijn voortgekomen, nl. van Buren (de stichters), van Rechteren, van Coeverden, Ripperda, van Heeckeren, Bellinkhave, Bentinck, Mulert, Sloet van den Oldenhof en Schele en in de toren de wapens van Stork en de Gemeente Weerselo.

Voor de preekstoel ligt de altaarsteen. In de nis aan de oostelijke wand was de piscine (liturgische handwassing) en in de grote nis de plaats van een sacramentshuis. De koperen kroon werd in 1828 ten geschenke gegeven door het echtpaar Bolc—Tegelaar. Deze kroon dateert uit de 17de eeuw.

Uit het oude verleden getuigt de Romaanse zandstenen doopvont. Een type dat tussen 1150-1275 algemeen was en te Bentheim en Gildehaus werd gemaakt.

De grafzerken, die thans tegen de muur zijn opgesteld, zijn eerst de priestergrafzerken van Pastoor Herman van Beele, pastoor in 1477, en verder een grafzerk van de in 1569 overleden pastoor Johannes Keyth.

Van de Stiftjuffers zijn er vier overgebleven:

- 1) de zerk van Rodolph van den Clooster tot de Groote Wede, Hoogschout van Hasselt, echtgenoot van de Stiftjuffer Elseke van Gladebeke;
- 2) van diens echtgenote overleden 1638;
- 3) voor de in 1650 overleden Maria Elisabeth van Monster tot Surenborg;
- 4) voor haar in 1659 overleden zuster Johanna.

Verder vindt men nog de zerk van Weerselo's tweede predikant in 1658 overleden Abraham Middelhovius en de zerken van de Stiftjuffers Swana van Hovel, in 1701 overleden, gehuwd met Goossen Adolph van Raesfeld tot Westenberg en die van Elisabeth van Steenberg, weduwe van Johan van Hoevelt tot Hoekink, overleden in 1644.

In het ronde raam boven de preekstoel de afbeelding van een vergulde zilveren miskelk, die thans als pronkstuk in het Rijksmuseum te Amsterdam is en werd vervaardigd tussen 1200 en 1250. In 1888 verkocht de Kerkvoogdij dit stuk uit geldnood.

In de collectie van de Oudheidkamer Twente bevindt zich een wit Delfts avondmaalskannetje met zilveren deksel, waarop het wapen der Bellinkhave's uit 1726; (bruikleen). Ook bevindt zich in dit museum een schouw uit een der stifthuizen uit ca. 1600 met wapen van Juffer Elisabeth v. Langen en een nog niet geïdentificeerd wapen. (*Zie voor de geschiedenis van het Stift ook TP van juli '66.*)

oldenzaal

Voor een goede ge-
bruikte automobiel:

N. Olde Monnikhof

Oldenzaal
Tel. 2089

GESCHENKBON

G. MORSALT a.

Zoveel schitterende geschenken...
En evenzoveel verschillende smaken.
Geef een geschenkbbon.

Blij met een geschenkbbon

G. Morselt

tricoloreren
drymasteren
verven
Ootm.str. 47-49
Tel. 2091

Voor
een deskundig uitgewerkte

C.V.-installatie

E. HEIDEMANN & Zⁿ
Boterstraat 15 Tel. 2077
OLDENZAAL

VLUTTERS'
handelsonderneming
Oldenzaal

TELGENKAMP's
zaadhandel

Het adres voor tuin-, bloem-
en landbouwzaden, bestr.midd.
Molenstraat 6, telefoon 2958

Voor spuitwerk aan Uw auto

ALBERT KIP

ADVERTEREN IS VERKOPEN

de zaak met meer
dan 50 toonkamers

Foto's könt nich kieken

(Mer oonze foto's möj bekieken)

fotohandel

't Kiekkeske

Wij zijn ruim gesorteerd in:

Grammofoonplaten

Zowel modern als klassiek.

fa. H. J. v. d. Maagdenberg
Bisschopstr. 46 - Telef. 2266

OLDENZAAL

BLOEIENDE INDUSTRIESTAD,
heerlijk gelegen aan de voet van de
Tankenberg. Omgeving rijk aan natuurschoon.

- * ST.PLECHELMUS-BASILIEK, bijna duizend jaar oude Oudheidkamer.
- * Karakteristiek stadscentrum. Volop gelegenheid voor sportbeoefening.
- * Overdekte bad- en zweminrichting.
- * PRIMA HOTELS en PENSIONS

Het adres voor **haantjes**
en natuurlijk ook andere
lekkere hapjes is

GROBBE

Snackbar - Boterstr. 35, Tel. 3245 - Automatiek

GROOTESTR.1 - KERKSTR.10 - OLDENZAAL

Antoon Hutten

VOOR DE LOOP EN DE SLOOP

Van Opel, Ford en VW
alle onderdelen

Denekamperstr. 71, Tel. 2863

voor keukens

Oldenzaalse Bouwmaterialen-
handel N.V.

Autobus-
onderneming
Oldenzaal

Lijndiensten
Oldenzaal - Denekamp - Grens - Nordhorn
Moderne touringcars
Uitgebreid reizenprogramma
In de zomermaanden elke dag tochten in Overijssel
en het Duitse grensgebied

ONDERWIJS

PLATTELAND-SCHOOLTJES IN VOORTBESTAAN BEDREIGD

ELSENERBROEK — Op 27 okt. jl. werd in de buurtschap Elsenerbroek bij Markelo een fraai gerestaureerd openbaar lager schooltje in gebruik genomen. Het gebouwtje, dat dateert uit 1911, biedt momenteel onderdak aan slechts 27 leerlingen. In Elsenerbroek is men dan ook van mening dat men in het ontwerp streekplan Twente meer rekening had moeten houden met het voortbestaan van de kleine samenlevingen zoals de boerschapen. Wanneer in Elsenerbroek geen nieuwe huizen worden gebouwd, zal de bevolking van lieverlee verouderen en raakt het tweemansschooltje, dat tevens fungeert als ontmoetingspunt van heel de buurtschap, langzaam maar zeker leeg. Dit in tegenstelling tot circa een eeuw geleden, toen vrijwel alle dorpsscholen in Twente te klein bleken, zoals valt op te maken uit een artikel over „*Het Onderwijs in Overijssel tussen 1830 en 1850 volgens de rapporten van de inspecteur Wijnbeek*”; (dr. R. Reinsma, Verslagen en mededelingen 1964 van de Vereeniging tot beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis). Aan dit laatste artikel zijn de volgende punten ontleend:

ONDERWIJS IN TWENTE TUSSEN 1830 EN 1850

HENGELO, twee dorpsscholen met 350 leerlingen, waarvan niet meer dan de helft tegelijk in school kan vanwege de bekrompenheid van het daarenboven schier onbruikbaar geworden schoolgebouw. Het onderwijs van den hardhoorenden, anderszins kundigen, hoofdonderwijzer, ondersteund door eenen zeer bekwamen ondermeester, is niet alleen voldoende, maar gaat zelfs hooger dan men in een dorpsgemeente verlangen zou.

MARKELO. Van het 160 tal leerlingen in den winter vond ik ternauwernood 50 bijeen.

DELDENER EICH. Bij afwezigheid vanden schoolmeester in krijgsdienst was er een geschikt plaatsvervangend onderwijzer.

ESCHMARK op een uur afstand van Enschede. In een slecht veel te klein lokaal trof ik eenen onderwijzer aan, die, ja, velerlei kundigheden oppervlakkig had opgedaan, doch niet kon begrijpen, dat eenvoudige boerenkinderen vrijgoed moeten leeren leezen, schrijven en rekenen en dat zij ook wel eenig denkbeeld mogen erlangen van de aardrijkskunde der provincie, doch dat zij de kennis der algemeene aardrijkskunde, der natuur-, der sterrekunde wel kunnen ontberen.

LONNEKER, waar, in een nog veel slechter en enger schoollokaal, of beter gezegd, in een hok, zamengesteld uit eenig latwerk, met klei aangevuld, door

welker scheuren regen en wind den vrijen doortogt hebben, zich een meester bevindt, wel kundig, doch weinig werk makende van het onderwijs van zijne in den winter meer dan 120 scholieren.

ALMELO; hier zijn twee Nederduitsche scholen, elk omtrent 350 leerlingen. (De ene school was goed maar) de andere school is daarentegen zeer slecht, zoo ten aanzien van het lokaal, hetwelk nauwelijks de helft der leerlingen gelijktijdig kan bevatten. De reeds bejaarde hoofdonderwijzer is bekrompen van inzicht, en niet afkeerig van sterken drank.

Jammer, dat het aanmerkelijk aantal kinderen, welke in de katoenfabriek van den heer Hofkens arbeiden, niet ter schole gaat. Nadat ik dien heer had trachten te doen beseffen, van hoe veel belang het is, dat de kinderen niet als wilden opgroeien, doch ten antwoord had gekregen, dat er geen tijd overschoot van den dagelijkschen arbeid, heb ik den burgemeester en den schoolopziener de zaak op het hart gedrukt, welke mij dan ook beloofd hebben, alles wat in hun vermogen is, te zullen aanwenden om het doel te bereiken.

OOTMARSUM. 't Onderwijs in allen dele voldoende.

RIJSSEN. De hoofdonderwijzer heeft het voorkomen, niet van een schoolmeester, maar van een aanzienlijk heer. Hij spreekt enige vreemde talen, is griffier van den vrederegter en administrateur van verscheidene goederen. Hierdoor wordt hij wel eens verhinderd onafgebroken in de school werkzaam te zijn.

BORNE. De kundig onderwijzer vond ik zeer mismoedig vanwege volslagen gebrek aan belangstelling in het onderwijs. Een uur voor den ochtendschooltijd houdt hij school voor een 40 tal kinderen, bij de spinnerijen arbeidende.

TUBBERGEN. Het zingen moet agterwege blijven, doordat schier alle scholieren van de Roomsche godsdienst zijn en de Pastoor in de zangwijzen, die op de scholen in gebruik zijn, te veel overeenkomst meent te vinden met het Protestantse kerkgezag.

VRIEZENVEEN. De meester en zijn ondermeester zijn zeer beschaafd, geven misschien voor eene dorpsschool al te geleerd onderwijs. Doch de ingezetenen zijn hier over het algemeen beschaafder dan in de andere Twentsche dorpen. In deze school plagt men geregeld in den Bijbel te lezen. Op aandrang van den R.C. pastoor is dat gebruik afgeschaft, doch niet dan langzamerhand en schier onopgemerkt, omdat de Protestanten zich tegen die afschaffing verzet hadden.

ENTER, waar de beste boerenschool is. Hoofdonderwijzer Leestenmaker volgt zijn eigen leertrant, die der natuur. Het schijnt dat de nieuwe leerwijze de voorkeur zal verdienen.

WEERSELO, VASSE en MANDER: zijnde de onderwijzer niet altijd volkomen nuchter.

Spaar mee bij de Boerenleenbank

BOERENLEENBANK
Lattrop
 Spaarbank — Alle Bankzaken

Boerenleenbank
ROSSUM
verzorgt
alle
bankzaken
Telefoon: 05411/210

SPAREN | Boerenleenbank
Bij | te
DE | **Ootmarsum**

BOERENLEENBANK
DEURNINGEN
 ■ Direkt opvraagbaar spaargeld
 ■ Deposito spaargeld

Spaar bij de
BOERENLEENBANK
Haaksbergen

Kassier
 H. H. Rouwenhorst

Boerenleenbank
Bëckum
 De spaarbank voor iedereen
 Verzorgt al Uw bankzaken

Boerenleenbank
LANGEVEEN
 Hoge rente voor al Uw ingelegde
 SPAARGELDEN. Voordelige rente
 voor credieten en voorschotten.

COÖP. BOERENLEENBANK
Borne

verzorgt alle bankzaken
 Grotestraat 162, Tel. 1476

BOERENLEENBANK
Oldenzaal
 Rente 3 1/2 - 5 1/2 pct.
 de spaarbank voor iedereen

Coöp. Boerenleenbank
DELLEN

Alle Bankzaken
 SPOORSTRAAT 9 - TEL. 05407-437

Hoogste rente over Uw spaartegoed

stalen anti-sliptraptreden, trappen en bordessen

- * Uitglijden bij olie, vet, ijs of sneeuw niet meer mogelijk
- * Zeer lichte en goedkope constructie
- * Prima referenties van grootindustrie en architecten

DIJKHOF - HENGELO
FABRIEK VOOR METAALBEWERKING

Opgericht 1921
 Beukweg 4, Tel.
 13480 / 13581

DIV. PLAATSEN

FA. J. A. J. Strengers & Zn
Haaksbergen - Tel. 1297 / 1201
 bronbemaling, grondboringen,
 sanitaire en gasinstallaties, lood-
 gietersbedrijf

Broederij
Dubbelink

Borne
 Tel. 1346

**Adres voor alle slacht- en leg-
 rassens kuikens/jonge hennen.**

Waarom een horloge, dat U
 telkens moet opwinden?
 Een Zwitsers automatisch horloge
 windt zichzelf op!

Ruud Knoef

BORNE
 Grotestr. 239 (naast Huish.school)

BOERENLEENBANK
Saasveld

Hoogste spaarrente. Voordelige voorschot- en
 credietleningen. Verzorgt al Uw Bankzaken.

ADVERTEREN IS ETALEREN

Maak geen abuis..
voor kwaliteit:
HET ZUIVELHUIS

Markt 3 - 05419/537 - Ootmarsum

EXPOSITIES

**FILOSOFISCH-BESPIEGELEND WERK
VAN JAN TEN VOORDE**

HENGELLO — In de kerstmaand kan men in Galerie 'de Pook' een 8-tal schilderijen zien van de Hengelose kunstschilder Jan ten Voorde. De expositie werd op de 9de december door drs. G. Seegers (kunstcriticus van de Twentsche Courant) op originele wijze geopend. Zijn inleiding, gevolgd door een kort vraaggesprek met de kunstschilder, was namelijk van te voren op een geluidsband vastgelegd. De vele aanwezigen keken dan ook verrast op, toen op het aangekondigde openingsuur niet de inleider zélf, maar de geluidsband "*het werk*" deed.

Drs. Seegers gaf als zijn mening te kennen dat het werk van Jan ten Voorde sinds diens laatste expositie (vorig jaar in de oude Israëlitische kerk te Hengelo) evenwichtiger is geworden. De kunstschilder zoekt naar een sfeer waarin hij de mens graag geplaattst ziet om hem gelukkiger te doen zijn: een filosofisch-bespiegelende sfeer.

Op de vraag van kunstcriticus Seegers of de kunstenaar buiten de werkelijkheid staat, antwoordde kunstschilder Ten Voorde, dat de kunstenaar met beide benen in de werkelijkheid staat, die echter door het publiek niet altijd zo sterk wordt aangevoeld. Wij proberen het publiek méér van ons aller werkelijkheid te laten zien, maar daarvoor moet dit publiek de sprong naar eigen innerlijk maken. Als de mens méér in zich zelf kijkt, kan hij ook vollediger deel hebben aan de werkelijkheid van de kunstenaar, aldus Ten Voorde.

BATIKSCHILDERIJEN IN TWENTS TEXTIELMUSEUM

ENSCHDEDE — In het Twents Textielmuseum aan de Boulevard te Enschede werd op 9 december door de ambassadeur van Maleisië in Nederland een tentoonstelling geopend van batikschilderijen van de Chinees Chuah Thean Teng uit Penang. Deze tentoonstelling, die duurt tot 30 januari, is een primeur voor Europa, daar Tengs schilderijen hier nooit eerder te zien zijn geweest.

WERK VAN 21 KUNSTENAARS
IN HET WAAGGEBOUW

ALMELO — Tot 27 december kan men in het Waaggebouw te Almelo wandkleden en keramiek zien van 21 Nederlandse kunstenaars.

KARTOGRAFIE

OUDSTE KAART VAN OVERIJSSEL

HENGEOLO — Op de handschriftenafdeling van de Leidse universiteitsbibliotheek ontdekte men enige jaren geleden, dat voor een band van een 18de eeuws kasboek delen van omstreeks het jaar 1525 gedrukte kaarten als schutbladen waren gebruikt. Voor oost-Nederland is vooral interessant het fragment dat weergeeft de Betuwe tot Groningen. Van deze kaart, die waarschijnlijk door Johannes Gröniger in Straatsburg is gedrukt, ziet U hierboven o.a. het Twentse gedeelte, dat wij in dit lustrumnummer publiceren vanwege de curieuse tegenstelling met de kaart van de Bandstad Twente op de voorpagina van deze TP. Vermoedelijk is de kaart een deel van het gehele sticht Utrecht. Gezien van de hoofdstad Utrecht uit, ligt het Oversticht over de IJssel. De kaart is getekent zonder toepassing van driehoeksmeting. De vorm van het gebied komt

enschede

oostvogel
sinds
1795

ENSCHEDÉ
Haverstraat 1

VOOR

Luxe- en huish. art.

(Wasmachines, Gashaarden,
Gasfornuizen, Gereedschap)
IS HET VANOUDES BEKENDE ADRES:

fa. R. ALINK

Haaksbergerstraat 6 — Enschede

**STROINK STAD EN LAND
VAN TWENTE**

Verkrijgbaar bij:

Van den Broek en Adolfs
DE KLOMP 9

Speciaal adres veur oew kleere

KIRCH'S
Berconhuus
de jas met karakter

Haverstr. 23
ENSCHEDÉ

Wat vunne fietse ielleu ook oet oonze
zaak begeert
Elke fietse wodt deur oons
gegarandeerd

Offrein

Oldenzaalsestraat 33
Telefoon 12602

KEUKEN-INRICHTINGEN

Voor iedere platte-
grond wordt de
juiste keuken ont-
worpen. Ook voor
U willen wij gaarne
een ontwerp maken
en voor een goede
uitvoering zorgen.

ALG. HOUTBEWERKINGS INDUSTRIE
Binnenhaven 136 — Enschede

H. v. d. Meer & Zn

« GEREEDSCHAPSLIJPERIJ »

Het adres voor alle soorten
staalwaren (slagersartikelen,
scharen en messen, veescheer-
machine's enz.)

BLEEKERSTR 18, TEL. 15509 ENSCHEDÉ

Jan Stokkentre
Oude Metalen

Enschede

UW HARTEWENS
gaat in vervulling met een
NAAIMACHINE

van

J. Ticheler

Oldenzaalsestraat 102
(bij de overweg)
ENSCHEDÉ

SALON Neurink

v.h. H. J. v. d. VEER

Dames-salon en Parfumerie

Haaksbergerstraat 42, Enschede, Tel. 12876

**Alleenverkoop Bally-
schoenen voor Twente**

Heng.str. 16 — Oldenz.str. 93 — v. Loenshof 5

SPORTINSTITUUT

Huitink

Dames- Heren- en
Kinderclubs

Molenstr. 38, Tel. 12054
Prive: Tel. 11521, Enschede

WAS-O-MATIC

Oliemolensingel 30, Tel. 17586

VLUG EN VOORDELIG

Elke was apart — Hygiënisch

Uw adres voor

*Technische boeken
Technische tijdschriften
Tekeningenmaterialen
Studiebehoeften*

de technische boekhandel

H. STAM N.V.

C. F. KLAARSTRAAT 8, ENSCHEDÉ, TEL. 19206

de enige technische boekhandel in Oost-Nederland

Voor de Technische Hogeschool Twente, alle
andere technische scholen en opleidingen, en
voor het bedrijfsleven.

Door onze specialisatie kunnen wij alle uit-
rustingen voor de technische studie direct uit
voorraad leveren.

dan ook niet overeen met de werkelijkheid. Een tiental jaren later zou Jacob van Deventer, de vader van de Nederlandse kartografen, voortreffelijke kaarten vervaardigen.

De kaart van Overijssel is wellicht getekend door iemand die de rivieren is afgevaren en die heeft aangetekend welke steden en dorpen langs de oevers lagen. Zo goed en zo kwaad het ging heeft hij er meer veraf gelegen plaatsen bijgetekend.

Mr. B. van 't Hoff in Den Haag, die de kaarten heeft onderzocht en het resultaat daarvan publiceerde in het boek Verslagen en mededelingen 1964 van de Vereeniging tot beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis, schrijft dat deze fragmenten van groot belang zijn om aan te tonen dat men kort voor Van Deventers karteringswerk genoeg moest nemen met zulk een primitief kaartbeeld om de a.s. bisschop een indruk te geven van het bisdom Utrecht. Omstreeks 1524 was er oorlogstoestand tussen het Bisdom Utrecht en Gelderland, zodat de kaartmaker waarschijnlijk niet in Gelderland heeft kunnen rondkijken.

TECHN. HOGESCHOOL TWENTE

ZESHONDERD THT-ers BOUWDEN DENKBEELDIGE WERELDSTAD

ENSCHDEDE — De eerste lustrumdag van de THT heeft in het teken gestaan van de creativiteit. Ruim 600 studenten en personeelsleden zijn onder het motto „Luctor” gaan worstelen met de problemen, die het vestigen van een mondiale stad (de zetel der Verenigde Naties) met zich mee brengt. Een indrukwekkende hoeveelheid van maquettes is geproduceerd: van woonkernen, de city, het cultureel centrum, winkelcentra, scholen en een universiteit. Daarmee zijn deze 600 mensen, opgedeeld in 33 hoofdgroepen met elk vaak weer subgroepen, de gehele lustrumdag aan het denken en doen geweest. Deze uitbarsting van creativiteit is gepaard gegaan aan een intense studie van de menselijke samenleving. Centraal stonden steeds weer de twee grote problemen: het samenbrengen van mensen met vaak totaal verschillende leefgewoontes, culturen, godsdiensten en taal en het opgeven van zoveel „eigens” voor de collectiviteit: geen eigen erf, auto en tuintje, maar grote woongebouwen, mono-rail en recreatie-centra.

De communicatie tussen de verschillende nationaliteiten vereist een menging van de bevolking, dus geen Arabierenwijk enz. Samen met andere eisen, zoals leefbaarheid en overzichtelijkheid, groeide de wereldstad uit tot een architectonische schepping in de vorm van een kever. Het VN-centrum is de kop, de woongebieden en de city vormen het lijf. Deze vorm heeft ook de naam van destad bepaald: Cheper, de oud-Egyptische naam van de heilige scarabee, de mestkever.

Uit stad en streek

in het kort

'KUIERAOVEND' STAD EN AMBT OVER 'MEESTER VLOEDBELD'

ALMELO — Tijdens de jaarlijkse *kuieraovend* van de vereniging 'Stad en Ambt' op 24 november jl. hield de heer G. J. H. Vloedveld uit Almelo een inleiding over leven en werk van wijlen 'meester' G. B. Vloedveld; (zie ook pag. 12 van dit nummer). Spreker ging de levensloop van zijn vader na en behandelde diverse aspecten van zijn werk: méér dan tachtig korte verhalen, overzettingen van twaalf romans uit het Westfaals, een drietal originele romans in het Twents, meerdere toneelstukken, eigen gedichten en vertalingen van plat-Duitse en Nederlandse dichters als Bilderdijk, H. Roland-Holst, Wies Moens, Pierre Kemp en anderen, vertalingen van de klassieken (Sophokles, Vondel en Shakespeare en verschillende Middel-Nederlandse dichtwerken), een overzetting van de vier Evangelien en van delen van het Oude Testament, een enorme verzameling sprekewurde en zegswiezen, verhandelingen over de Twentse spraake waaronder een poging om een grammatica samen te stellen, historische overzichten van de profane en kerkelijke geschiedenis van Twente in chronologische volgorde, en veel bijdragen over de historie van Almelo, naast een ongeteld aantal artikelen over folklore en andere onderwerpen.

In de pauze, waarin het bestuur voor een plak krentenwegge had gezorgd, was er gelegenheid om een groot aantal manuscripten en door meester Vloedveld geschreven boeken te bekijken. De heer G. J. Morsink heeft daarna uit het werk van deze Twentse auteur voorgedragen.

KANTOOR RONO IN ENSCHDEDE

ENSCHDEDE — De Regionale Omroep Noord Oost hoopt binnenkort een kantoor te openen op de bovenverdieping van de Spaarbank Providentia aan de Tromplaan no. 1 te Enschede. In een ander deel van de bovenverdieping is sinds 6 december een nieuwe huisvesting van het Westduitse consulaat in gebruik genomen.

GUSTAV FÜLLEBORN ARTISTIEK DIREKTEUR FORUM

ENSCHDEDE — Dirigent Gustav Fülleborn, muzikaal leider van het te Enschede gestationeerde operagezelschap Forum, is vorige maand benoemd tot artistiek directeur van dit gezelschap en volgt als zodanig de overleden Paul Pella op. De zakelijke leiding berust bij Chris Burgers, zakelijk directeur.

GENTLEROY VOOR VRIJETIJD- KLEDING

KONINKLIJKE TEXTIELFABRIEKEN
GEBR. VAN HECK N.V. ENSCHEDE.

JORZOLINO

KONINKLIJKE TEXTIELFABRIEKEN
JORDAAN-TER WEEME N.V. HAAKSBERGEN

VéGé

voor ^u/_w levensmiddelen
guller met zegels... guller met guldens

Op VéGé-artikelen steeds
10 % kort. in geldzegels

Henny J. v. Egteren

C.F. Klaarstr. 18a - Tel. 2365 - Enschede

Lid van de Selectiegroep van
Nederlandse Dameskappers

Gedipl. Dames- en Herenkapper
Manicure - Pedicure
Schoonheidsspecialist
Medisch gedipl. Haarkundige

Beste leu, weet wa'j doot met oew geeld.
Leav' nich raak zoaj wal weelt.
Denk ter um, le'j mangs wat op zied.
Veur nen krappen of slechten tied.

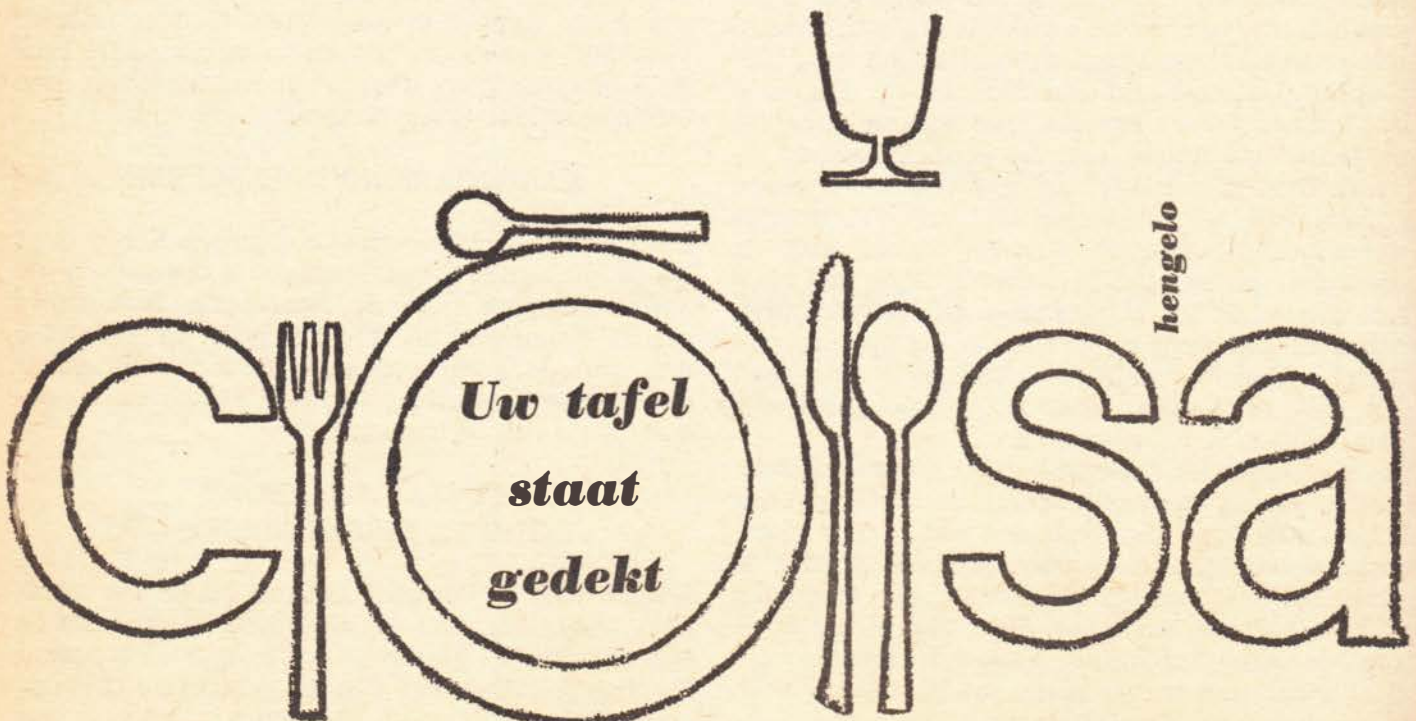
Breng dan
oew geeld
naor de

Nutsspaorbaank

Now 4 pct rente

NUTSSPAORBAANK

Drienerstraote 43 - HENGEL

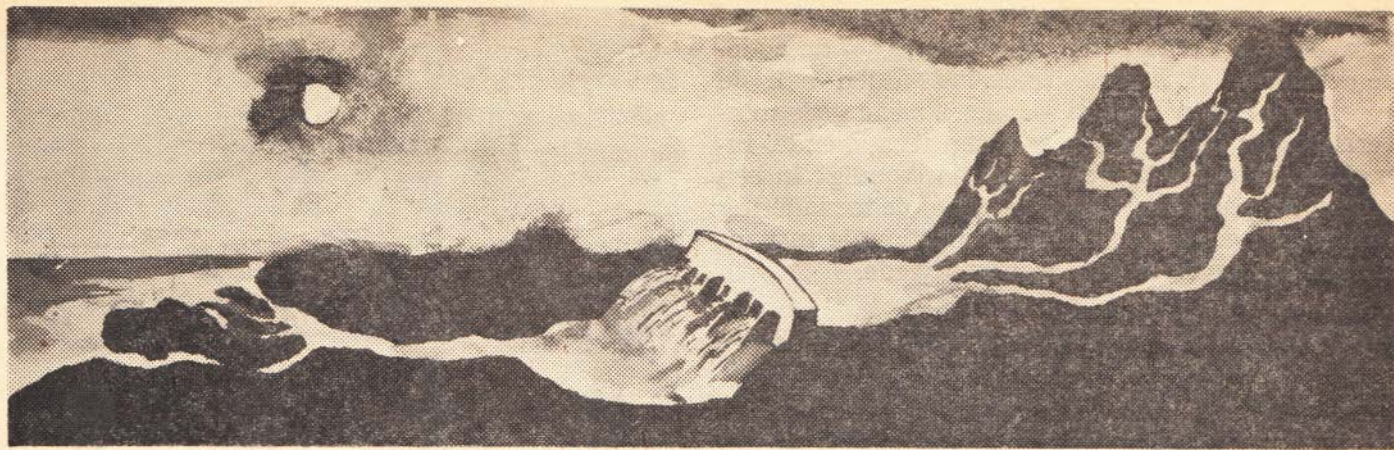

*j. w. m. gigengack / de opstijging van het leven / een beschouwing over het
verschijnsel der bewustwording / bijlage 'twentse post' kerstnummer 1966*

TEN GELEIDE

Deze beschouwing pretendeert geen wetenschappelijke verhandeling te zijn. Men dient haar te zien als een verslag van zekere geestes-activiteit, aanvankelijk geschreven ten dienste van de gedachtenwisseling binnen een besloten kring.

Het streekplan Twente, in mei van dit jaar door G.S. aanvaard en dat met zijn op de toekomst gerichte grondgedachten een zo duidelijk accent legt op de noodzakelijke *levensgezindheid*, hier in het bijzonder van de Twentse bevolking, vormt de aanleiding om deze beschouwing een wat ruimere bekendheid te geven. Daartoe zijn enkele passages alsmede het slot van deze verhandeling gedeeltelijk bewerkt.

I.

DE BEWUSTZIJNSSTROOM

*ontvangst, organisatie en uitstraling
van geestelijke energieën.*

De hedendaagse wetenschappelijke inzichten in de psyche van de mens wijzen aan de horizon van het bewustzijn een geestelijke stuwdam aan, waarachter zich een onmetelijk bekken van psychische energieën uitstrekt, dat gewoonlijk wordt aangeduid met de term: het *onderbewuste*. Het beeld van een dam of keerwerk in een stroom is hier gekozen, omdat dit model op eenvoudige wijze in staat stelt een voorstelling te vormen van de geheimzinnige 'zielsstroom', die zich doet kennen als de levensader van ons wezenlijke bestaan.

De weg waarlangs de wetenschap komt tot de aanwijzing van het onderbewuste in de mens, verschilt in feite niet van die, via welke het individu ingroeit in het geheim en de kennis van zichzelf. Het is de weg van de zintuigelijke waarnemingen en de menselijke reacties en handelingen, langs welke het individu de gegevens verzamelt die men gewoonlijk samenvat onder de naam *levenservaringen* en die tegelijk aan de wetenschap het feitenmateriaal levert voor haar kritisch onderzoek.

Stellen wij ons de zintuigen voor als beddingen, via welke de stromen van onze waarnemingen allereerst het onderbewustzijn bereiken. Zien wij vervolgens de grens tussen het onderbewuste en het bewuste als een stuwdam, via welke deze verspreide waarnemingen (hier als energieën beschouwd, omdat zij werkwatenschappen bevatten), door de motorische krachten van verstand en wil in een synthese worden omgezet. Beschouwen wij tenslotte het bewustzijn als het centrum van waaruit de georganiseerde energieën de delta van

menselijke handelingen en activiteiten bevruchten en in het grote verband opgaan als de stroom van een rivier in de zee.

In dit perspectief past geen onderbewustzijn, dat dienst doet als een afzonderlijk reservoir voor verdrongen bewustzijnsinhouden, maar wel als een verzamelplaats, via welke alle geestelijke energieën de horizon van het bewustzijn bereiken. De volharding, waarmee verdrongen psychische krachten telkens weer tot de bewustzijnsfeer trachten door te dringen, vindt in een aldus opgeroepen beeld een virtuele samenhang: geestelijke bestanddelen worden door de verdringing niet van hun werkwatenschap beroofd en door de onafgebroken stroom van nieuwe waarnemingen steeds weer naar de oppervlakte gestuwd; (1). Een niet aflatende, geheimzinnige impuls spoort het individu aan, zich door steeds nieuwe syntheses tot een hogere eenheid te verheffen.

Wij willen deze opstijgende beweging van nabij trachten te volgen. Begeven wij ons — ter verruiming van onze blik — eerst een ogenblik buiten onze planeet, (een denkbeeldige verplaatsing, die minder inspanning vergt naarmate wij méér vertrouwd zijn geraakt met de 20-eeuwse beelden van de ruimtevaart), en beschouwen wij haar als omgeven door een menselijke 'laag', een psychische sfeer, en weldra speuren wij het wereldomvattende werk onzer handen. De gedaanteverandering van geestelijke energieën tot bewustzijnsinhouden en menselijke handelingen verschijnt voor onze ogen als het fenomeen, waaronder het individu zijn natuurlijke, — d.w.z. humaniserende — macht op aarde manifesteert en kent, en zich rangschikt onder de unieke, progressieve groep der mensheid.

(1) Het is bekend, dat de verdringing een remmende werking uitoefent op de geestelijke groei van het individu, en aanleiding kan zijn tot stoornissen van zowel geestelijke als lichamelijke aard. Een effectieve behandeling daarvan wordt — om begrijpelijke reden — vooral gezocht in een verbinding van de verschillende elementen in de persoonlijkheids-structuur tot een hogere eenheid, waarin de tegenstrijdigheden zijn opgeheven. De term 'onbewust' (met zijn equivalenten) dient in deze verhandeling te worden opgevat als een ruimere definitie van het bewustzijn, en niet als een dynamiek buiten die van het ik en zijn acten.

Het ontgaat ons daarbij niet, dat deze metamorfose, door een schaalvergrotingsproces, — de actieve deelname van steeds meer individuen aan de voort te brengen werken —, een tweede gedaante-verandering oproept: die van een toenemende, innerlijke solidariteit, welke zich aankondigt in een groeiende planetaire communicatie, de toenadering van rassen en culturen, de internationale inspanningen ten behoeve van de wereldvrede.

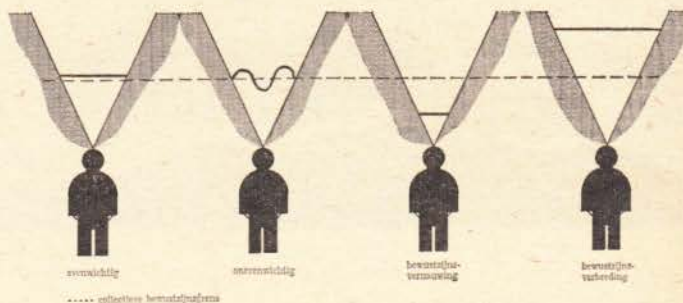
Zien wij, dat de verspreide geestelijke energieën — via organisatie in het bewustzijn en rangschikking in de tijd door de menselijke handeling —, uitmonden in de wereld van de zichtbare dingen, wij constateren tevens, dat zij zich in het succes (of de mislukking) van de menselijke handeling, — haar gemeenschap opbouwende (of afbrekende) werkzaamheid —, opnieuw aan ons meedelen, ja als het ware tot ons terugkeren in geëvolueerde vorm. Een ondoorgrondelijk stelsel van geestelijke harmonieën en wetten, waarvan het absoluut kennend centrum aan de feitelijke waarneming ligt onttrokken, bepaalt het welslagen van een handelende mensheid.

Wij behoeven het terrein der feitelijke waarneming niet te verlaten om de top-beweging van het leven te zien als een geleidelijke opgang uit lagere bewustzijnssferen naar een hoger bewustzijnsniveau. Eveneens dient tot de ervaringsfeiten te worden gerekend de onverbreekelijke samenhang tussen de vorderingen van dit proces en de zichtbaarwording van een eenheid, waarin allen wachten op elkaar met het doel, alle beschikbare geestelijke energieën te mobiliseren om aan de doorbraak naar het universele Centrum van het leven de hoogste menselijke inspanning te kunnen wijden.

Werpen wij, alvorens onze uitkijkpost te verlaten, nog een blik op onze planeet en onderscheiden wij het licht, onder welks schijnsel onze werken van alle tijden en van alle plaatsen in elkander grijpen tot het altijd hechter en omvangrijker stijgerwerk van een opklimmende mensheid: hier nog nauwelijks zichtbaar, maar daar reeds sterker en elders omhoogschietend als een witte vlam; (2). Met dit beeld in onze herinnering, willen wij terugkeren naar ons uitgangspunt voor een nadere beschouwing van het verschijnsel der bewustwording.

BEWUSTZIJNSRUIMTEN

*vermeerdering van licht,
collectieve vorderingen,
de algehele levensbeweging.*

In elke menselijke gemeenschap treffen wij een geheel aan van waarden, opvattingen en normen, die binnen het geestelijk bereik liggen van de meeste leden dier samenleving of door deze meerderheid worden geëerbiedigd. Ze dragen in zekere zin een gemiddeld leefpatroon, volgens welk het individu zich in zo'n gemeenschap harmonisch kan bewegen en aanpassen. In bovenstaande figuur is dit patroon voorgesteld als een horizontale lijn, die hier *collectieve bewustzijns grens* is genoemd en de gemeenschappelijke basis vormt, die bij de verovering van nieuwe bewustzijnsruimten als grondslag dient voor een toekomstige etage van méér-bewust, — inniger geconcentreerd — menselijk leven. De V-vormige waaier stelt de ruimte voor, die door de geest kan worden bestreken. Derhalve geeft de collectieve bewustzijns grens hier het gemiddelde geestelijke blikveld aan van een menselijke gemeenschap op weg. Door variaties aan te brengen in de loop van deze grens, kunnen uiteenlopende karakteristieken worden voorgesteld, zoals de figuur laat zien. Zo kan men bijvoorbeeld aflezen, dat voor een 'onevenwichtig' type — wellicht is het objectiever om hier van een 'experimenteel' georiënteerd type te spreken (3) — de steunpunten voor zijn schommelende balans veelal gelegen zijn aan weerszijden van de collectieve bewustzijns grens (4) en dus ook daar, waar het bewustzijn 'mystieke niveaus' binnendringt die niet binnen het gezichtsbereik liggen van de gemiddelde gemeenschapsmens. De aandachtige lezer zal opmerken, dat deze figuurlijke

(2) Het zij toegestaan, er op deze plaats aan te herinneren, dat de heilsgeschiedenis een tijdvak kent, dat zich onderscheidt door de toespitsing van een geestelijk gebeuren, — gemarkeerd door de getuigenissen van de profeet Johannes en de priesterlijke dienaar Simeon —, waarin zich op onze planeet een lokale 'doorbraak naar' het transcendent feitelijk heeft voltrokken: in de Persoon van Christus. Wij zouden de krachten van de ons bewuste geestelijke energieën op zijn minst onderschatten, wanneer wij hen het vermogen ontzeggen om met transcendente energieën een kritisch punt van transformatie te bereiken. Een 'uitverkiezing Israëls', gezien los van een begunstiging der affiniteiten door het volk Israël zelf, ofwel los van de psychologische aspecten der 'adventsverwachting', zou aan het 'op weg zijn' elke wezenlijke beweging ontnemen, hetgeen eenvoudig ondenkbaar is.

(3) In tegenstelling tot het 'rechtlijnig' georiënteerde type.

(4) Een patroon dat ondermeer wordt aangetroffen bij kunstscheppende individuen, en in de kiem de mogelijkheid bevat een sterk visionair karakter te verwerven. Een geestelijke doorbraak in deze richting vereist echter een bewustwording van die geestelijke niveau's, welke zich uitstrekken aan de benedenzijde van de collectieve bewustzijns grens, en het gemiddelde leefpatroon dragen. Met andere woorden: de geestelijke basis van een goed en eenvoudig levend mens is ook de basis, die mensen van een bepaalde persoonlijkheidsstructuur de startbaan verschaft om in te dringen in de rijke gebieden van het onderbewuste, en daar de inspiratie deelachtig te worden allereerst voor de ontplooiing van de eigen persoon en vervolgens voor die van de ruimte, waarin deze klinkt.

voorstelling van zaken aanknopingspunten biedt voor een beschouwing van diverse bewustzijnsstadia. Daar het ons vooralsnog gaat om een hoofdlijn, die de aandacht vestigt op de verschillende verschijnselen waaronder het bewustzijn zich manifesteert, zullen wij ons hier niet in allerlei mogelijke variaties verdiepen. Verblijven wij nog een moment bij de figuur op bladzijde zes, waar is getracht zowel een bewustzijnsvernauwing als -verbreding aanschouwelijk voor te stellen. In het eerste geval beslaat het geestelijk blikveld een enge ruimte, waardoor een groot terrein buiten de waarneming valt. Een situatie, waarin we een individu in een min of meer ernstig conflict zien met de samenleving. In het andere geval is het terrein der waarneming sterk verbreed en spreekt men wel van een scherpe visie of visionaire blik; (5). Herinneren wij ons op dit moment de aarde, zoals wij haar zagen vanuit onze hoge uitkijkpost: omgeven door een denkende laag, een hogere bewustzijnssfeer, hier nog zwak en elders sterker tot zeer helder verlicht. En het wordt ons duidelijk dat een vermeerdering van licht slechts daar kan worden verwacht, waar zich de bewustzijns grens collectief verschuift in een opwaartse beweging. Duidelijk wordt in dit verband tevens, dat elke poging, als enkeling op te stijgen vanuit die onmetelijke trechter van het bewustzijn, a priori gedoemd is om te falen wanneer zij niet vergezeld gaat van de wil en de activiteit, de omringende individuen mee op te trekken; (6). Hier speurt de geest in een lichtflits een proces van een onnoemelijk aantal jaren: een gigantische as, waar omheen zich — naar onze tijdrekening traag — de wentelende beweging moet voltrekken van een mensheid op weg naar haar bestemming. Reeds tekent zich in dit vluchtig geschouwd verband de noodzaak af, iedereen in te wijden in het geheim van de levensbeweging. Immers, elke groep van individuen blijkt in meer of mindere mate in staat, de opmars van een ganse mensheid te stagneren. De vreugde om de vooruitgang wordt telkens getemperd door de wetenschap, dat velen ontbreken, waarop onvermijdelijk door de anderen moet worden gewacht. In het perspectief van een door bundeling opklimmende mensheid krijgt elk individu een hoogst belangrijke plaats in de vooruitstrevende beweging van het geheel.

(5) Tot de waarachtige kenmerken van de bewustzijnsverbreding moet worden gerekend het 'schouwen der intellectuele natuur' van een onderlinge orde en rangorde van wezenlijkheden als een gamma van tonen (de serafijnse toon) of geestelijke facetten van éénzeldige, universeel krachtveld. In de ruimte, die zich tijdens een bewustzijnsverbreding ontsluit, zijn zowel de remmende niveau's en de onwerkzame utopieën met even verbijsterende scherpte afgetekend als de geestelijk vruchtbare lagen.

(6) De afstand tussen visie en empirische situatie houdt de vreugde om het privaat ontvangen licht verdeeld. Een verdeeldheid, die niet wordt verzoend door zich in dit private licht te koesteren, doch door er van te getuigen. M.a.w. de persoon hangt niet af van de collectieve toestand: het absoluut primaire van 'gemeenschap' vormt de voedingsbodem voor totalitarismen. Maar hij is o.m. door een 'getuigplicht' — die een facet der naastenliefde is — met de gemeenschap verbonden.

BEWUSTZIJNSINHouden

*vermogen tot transformatie,
bewustzijnszône's,
progressiviteits-factor.*

Een feitelijk waarneembaar, verstrekkend gevolg van de verschijning van het reflexieve bewustzijn op aarde, is de intrede — in de fysische materie — van het vermogen, bewustzijnsinhouden te transformeren tot stoffelijke evenbeelden. Waarlijk een uniek vermogen, in staat tot creatie van zelfstandige instrumenten, organisatie en socialisatie, het doen ontspringen van beschavingen en het ontwikkelen van een strategie, die aan de algehele levensbeweging van de menselijke tak op de boom van het leven de hoogste prioriteit verleent. Vanaf het moment, dat het bewustzijn op aarde verschijnt, blijkt het zijn roeping, zichzelf te kennen en in de stof te bewijzen.

In de structurele samenhang van geest en stof, verklaart de materie zich eensdeels als een geleidesysteem, dat de opmars van het bewustzijn moet behoeden voor een *zich verliezen* in grootheid, afmeting en richting, en andersdeels als een experimentele ruimte, waarbinnen mogelijkheden tot herziening zijn opengelaten die in een zuivere, volmaakt geestelijke orde — zonder een goddelijk ingrijpen — ondenkbaar zijn. In dit perspectief boort de spits van het leven op aarde zich door elkaar aflossende bewustwordingslagen en door de tijd heen naar een steeds vermeerderd en tegelijk volmaakter bewustzijn.

Hoewel thans de verleiding groot is om te spreken van een stratificatie van bewustzijnssferen, doet het verschijnsel der bewustwording zich in de zelfwaarneming eerder voor als een vermeerdering van bewustzijnsinhouden, waarvan vervolgens de vonken zich unificeren in de lichtstraal van een alles omvattende synthese. Een laagsgewijze ligging van geestelijk doorleefbare, elkaar klimmenderwijs opvolgende sferen, zou de mogelijkheid moeten openen, deze verschillende lagen exact te benoemen, hetgeen alleen reeds door de pluriformiteit — naast de complexiteit en tijdeloosheid — der bewustzijnsinhouden zo al niet onmogelijk, dan toch uitermate moeilijk is. Vervolgens zou een dergelijke stratificatie duidelijk omlijnde materiële antecedenten behoeven, maar wij zien dat zij, in zich weliswaar vervolmakende, maar niet scherp te analyseren lijnen, het verheven aanzijn geeft aan de persoonlijkheid en haar handelen; (7). In dit hoofdstuk echter trachten wij het verschijnsel der bewustwording te benade-

(7) In feite vormen de pubertijd, de adolescentie en de volwassenheid zulke lagen: enerzijds een geestelijk, anderzijds een stoffelijk proces omvattend. Zodra zich echter de volwassenheid aankondigt, beschikken wij over dergelijke steunpunten niet anders dan in theorie.

ren vanuit de álgehele levensbeweging, en dan moet worden opgemerkt, dat hier een duidelijk spoor van materiële verschijningsvormen inderdaad de idee versterkt van een laagsgewijze ligging van geestelijk doorleefbare zône's, die aan ons verschijnen als de ver uiteen geplaatste treden van een trap waarlangs het bewustzijn geleidelijk ontwaakt in de richting van een unanimisatie. Wij behoeven slechts te zien naar het achter ons liggend neolithisch tijdvak, — de op het boerenbestaan gegronde cultuurvorm —, en het juist aangevangen tijdperk der technocratie, om de verovering van onmetelijke bewustzijnsruimten zich voor onze ogen te zien voltrekken.

Men kan zijn blik ver vooruit werpen en vanuit de huidige stromingen van het leven het beeld trachten te projecteren dat aan een toekomstig menselijk tijdvak het aanzijn zal geven. Zal het een theocratisch tijdperk zijn, de inleidings-fase tot de definitieve zichtbaarwording van het Centrum van het Leven?

Niet zozeer de materiële gestalte waaronder een voortschrijdende bewustwording de aardbol in beslag neemt, als wel de determinant, die deze verovering aanmoedigt, heeft onze belangstelling.

Wij, dragers van het bewustzijn, — dat zullen wij vóór alles moeten beseffen —, zijn tevens de dragers van de vliezen, die ons met psychische blindheid hebben geslagen en de progressieve reflexie der bewustwording maken tot een tastende beweging. Er is echter geen mensheid op weg zonder dat zij zélf — in haar geheel — de mate van progressiviteit der bewustwording begunstigt. Matheus 5:15 bevat een niet aflatende actualiteit. Geen lid der menselijke gemeenschap kan zich permitteren, zijn licht onder de korenmaat te zetten, de menselijke dialoog te negeren, zich aan communicatie te onttrekken, zonder tegelijkertijd de álgehele levensbeweging te vertragen. Het is onze roeping en, zo men wil, ons lot, alle waarachtige geestelijke verworvenheden met de grootste voortvarendheid en door middel van de menselijke handeling tot in alle hoeken der aarde mee te delen. Lokale achterstand blijkt álgehele achterstand. De mensheid kan zich geen onderontwikkeld gebied veroorloven, wil zij daardoor niet tegelijk het voortschrijdende proces der bewustwording bestrijden. Elke spits, die zich waar ook op aarde, verheft in de richting van de Paroesie, de christelijke eindverwachting, is gedoemd te bezwijken zo haar basis niet de ganse laag der mensheid omvat. Ja, innig en wezenlijk ligt de ontogenese der wereld als een spiegelbeeld in de meest verpersoonlijkte lagen van ons bewustzijn vervat en vormt daarmee waarlijk één levenswet. Ontwaren wij, hoe dit spiegelbeeld zijn lijnen onthult naarmate wij er onze aandacht aan wijden of er andere vragen aan

stellen, en hoe het onze *levensgezindheid*, — de centrale factor, welke de levensbeweging haar progressiviteit verleent, en die bij gebrek aan verbeeldingskracht dreigt te verstommen —, aan haar oorspronkelijk uitgangspunt doet opvatten, als het ware opnieuw ontdekt.

DE BEWUSTWORDING

*synthetiserende activiteit van de geest,
negatieve en positieve krachten,
het verschijnsel der fixatie.*

Zien wij de synthetiserende activiteit van de geest als het samensmelten van bewustzijnsinhouden tot hogere ken-eenheden, die op hun beurt beschikbaar komen voor weer nieuwe samenstellingen, wijdsere perspectieven openend dan de afzonderlijke heterogene verbindingen waaruit zij zijn verenigd, en wij verstaan ten naaste bij iets van het wonder der bewustwording; (8). Het is opmerkelijk, dat de nieuwsgierigheid naar de oorzaken van deze verschijnselen, de drang om ze te begrijpen en te verklaren enerzijds, en de noodzaak te moeten antwoorden op concrete vragen anderzijds, een basis-resultaat vindt in de onderscheiding van positieve en negatieve krachten der bewustwording. Opmerkelijk, omdat deze tegen-gestelde krachten zijdelings attenderen op hetgeen het Christendom — eveneens als initiatiebegrippen — leert ten aanzien van constructieve en destructieve krachten, ofwel goed en kwaad.

Negatief — of, om in christelijke terminologie te spreken, kwaadaardig — blijken alle psychische energieën, die tot fixering leiden; positief of heilzaam die, welke het individu van vasthechting bevrijden of tegen fixatie vrijwaren. Dit onderscheid doet ons inzien, dat het individu mobiel of onthecht — dat wil feitelijk zeggen: offerbereid — in het leven moet staan om aan de top-beweging van het leven deel te hebben. Immers, in de fixatie, — die in wezen een afwijzing der ontbinding is, welke noodzakelijk de vooruitgang begeleidt —, en in haar alleen, manifesteren zich de psychische krachten, die tegenover de progressiviteit van de álgehele levensbeweging in onmiddellijke oppositie staan.

Beschouwen wij de huidige empirische situatie van het leven als het ingewikkelde resultaat van een oneindig aantal experimenten der bewustwording, als een spiegelbeeld van de totale bewust-

(8) De directe waarneming van dit proces van verbreding, opening of ontsluiting van het bewustzijn is op te vatten als een geestelijk geschenk. In het christendom is de term 'genade' een reëel begrip voor de toestrooming van geestelijke gaven en rijkdommen. Het accent valt daarbij echter niet eenzijdig op de rechtstreekse waarneming van het verschijnsel der bewustwording maar op de psychische gebeurtenis als zodanig, in het bijzonder op de daardoor binnen het bereik gekomen geestelijke inhoud.

II.

DE INTIEME PERSOON

*centrum tot informatie,
voorwerp en instrument van bevrijding.*

zijnsinhoud der mensheid, en gelijktijdig tekenen zich niet alleen de lijnen af, langs welke de bewustwording zich thans voortbeweegt, maar ook springt naar voren de verrassende overeenkomst tussen het emergentie-proces van het totale leven op aarde en de wijze, waarop de personalisatie van individuen zich voltrekt; (9). Weliswaar nog vaag, maar sterk genoeg om ons in ernst op het voorhanden liggende gegeven te betrekken, kondigt zich de verwantschap aan tussen de planetaire fixatie-verschijnselen, — feitelijk waarneembaar onder de gedaante van door conflict-zône's omgeven of doorsneden resistentie-centra (10) —, en de fixaties in onze persoonlijkheids-structuur. Het kan wel niet anders, of een verkenning van de totale levensbeweging moet met toenemende evidentie uitlopen op een verkenning van ons zelf. Stap voor stap, de gedetailleerdheid vermijgend om als het ware vanuit één lichtstraal in één snelle blik te overzien, wat er met elk individu aan de hand is, hebben wij de lijn trachten uit te zetten, die de bewustwording volgt vanaf de zintuigelijke waarneming tot aan het punt, waarop zij krachten ontmoet, die haar opstijging bestrijden en doen verkeren in traagheid. Thans is hier het tijdstip gunstig voor een meer directe beschouwing van het bewustwordings-proces: de opstijging van het leven vanaf zijn meest concrete grond, de *intieme persoon*.

Een eeuwigheidsduizeling bevangt de mens, wanneer hij zich bewust wordt, drager te zijn van de meest wezenlijke inhoud van gans de schepping. In de verpersoonlijkte lagen van zijn ziel, hebben zich de resultaten gecentreerd van een oneindig aantal experimenten der natuur, aangevangen in de praehistorie, waarin voormenselijke levensvormen vanuit de diepten der oceanen de aarde gaan bestijgen, bewonen en verkennen. Op menselijk niveau hebben deze bewegingen thans de orde bereikt van een voortschrijdende onderwerping der aarde en een nauwelijks begonnen interplanetair onderzoek door middel van de ruimtevaart. Een vraag beheerst sinds de verschijning van de mens op aarde in toenemende mate diens denken en handelen: „hoe ontdekken wij de eenheid, die mens en heelal begrijpelijk maakt alsmede het dynamische beginsel, dat de individuele bewegingen der materie samenbundelt en richting geeft, met als doel kennelijk *een voortdurend méér-'zijn'?*” Met deze klemmende vraag naderen wij tevens de kern van deze verhandeling, en wij willen trachten om vanuit ons meest wezenlijke bestaan: de intieme persoon —, de kracht tot antwoord te ontdekken.

De mens, zie hoe hij is uitgerust met een geestelijk instrumentarium, er kennelijk op afgestemd, al speurende, uit het heelal die lijnen naar zich toe te trekken, langs welke de menselijke geest toegang verkrijgt tot de diepere gronden van zijn bestaan. Wij stellen ons deze lijnen voor als energetische stralen, en in de praktijk van ons leven kunnen wij deze als zodanig herkennen aan de aantrekkingskracht die zij doen gevoelen.

Bij het kind treffen wij dit geestelijk instrumentarium in ongeschonden toestand aan. Van lieverlee zien wij echter, hoe diens omgeving — naar gelang de orde van de aldaar heersende geestelijke vrijheid — diverse ontvangstkanalen van dit complexe mechanisme demt. Na verloop van tijd vallen op deze wijze waardevolle mogelijkheden tot individuele informatie uit. Naar gelang de omvang en het patroon van deze uitschakeling, vindt de vorming van de persoon op gebrekkiger wijze plaats, worden eenzijdige waarnemingen verricht, en kan men soms spreken van een min of meer ernstige misvorming der persoonlijkheid. Wij kunnen ons van de wijze, waarop een erfelijke belasting wordt

(9) De christen, die van dit proces van verheffing van het leven en van toenemend bewustzijn, — waarvan de huidige empirische situatie de collectieve stand van dit moment in oriënterende en stimulerende zin zichtbaar stelt —, het in de toekomst verborgen voltooide beeld tracht te speuren, ziet aan de top van het leven de volmaakte mens verschijnen, Christus, in wiens menselijke en goddelijke natuur de transfiguratieve krachten liggen gebundeld bij wijze van een ontmoetingspunt en een herbegin, en in het hart waarvan de historische breuk in de geschapen natuur definitief haar actualiteit verliest. In het licht daarvan toont ook het bijbelse geschapen-zijn van de mens naar Gods beeld en gelijkenis een dieper gelegen grond. Namelijk in de gepolariseerdheid en transformeerbaarheid van de in de mens gelegen en door God begeerde geestelijke energieën alsmede in de wezenlijke betrokkenheid op de uiteindelijke centrifugatie van het leven — met het accent niet op een definitief punt van einde, maar op een natuurlijk punt van totale zelfherkenning —, vormen beeld en gelijkenis essentiële factoren voor een waarachtig besef, zijn stamhuis definitief te hebben bereikt.

(10) Onder resistentie-centra te verstaan de op onze planeet gelokaliseerde gebieden, binnen welks grenzen ideologieën en theorieën zich onder tijdelijk gunstige omstandigheden hebben geacclimatiseerd en vastgehecht, en wier verstarring — ontstaan door vermindering van vrijheid —, thans door een groeiende planetaire communicatie zowel van buitenaf als van binnenuit wordt bedreigd. Een beslissende fase in de concentratie van het leven, zichtbaar ingeleid door toegespitste machtsverhoudingen en voortdurende conflictsituaties vergezeld van internationale vredesoperaties.

overgedragen op de schouders van het nageslacht, welhaast geen duidelijker beeld vormen dan juist daar, waar de rijpere het kind 'beschaaft' tot op het niveau, waarop de gemeenschap zich beweegt: onvolmaakt, en geconfronteerd met egoïsme, ongelooft en liefdeloosheid. Is er een tragischer paradox denkbaar: uitgerust met een privaat instrumentarium om te stijgen, komen wij nochtans niet van de grond zonder de ruimte, waarin wij communiceren, gelijktijdig in onze stijging te betrekken; (11). Er bestaat geen toren van Bab-El, geen cosmische poort, waarlangs wij aan het 'mede-op-weg-zijn' kunnen ontsnappen, om in afzondering op te stijgen naar een totaal bewustzijn van de werkelijkheid of een totale vrijheid; (12). Er is slecht één etage, van waaraf zich waarlijk een spits vermag te verheffen in de richting van een uiteindelijk en natuurlijk punt van convergentie: de ganse laag der mensheid, gedragen door het universum.

Functioneert het heelal vanaf de vroegste etage's van leven als een productie-milieu, sinds de verschijning van de mens op aarde wordt daaraan een nieuwe dimensie toegevoegd, en krijgt het een uitbreiding in betekenis:

Het heelal: goddelijk communicatie-systeem.

*Het individu: voorwerp van goddelijke
[informatie.]*

God: bron van informatie.

Wat anders zou het proces der personalisatie zijn dan een proces van informatie; wat anders de menselijke persoon dan een centrum tót informatie?

Begiftigd met een natuurlijk informatie-instrumentarium, meet de mens de krachtlijnen, die zich vanuit het heelal in zijn bewustzijn samenbundelen en daar een autonoom centrum van individuele aantrekking onthullen: de intieme persoon.

Nochtans staan wij voor een levensmysterie, waar het zich handelt om mensen's bewustwording van zijn dimensie van oneindigheid. Het individu, dat via het universele communicatie-net verbinding kreeg met die ene lijn, die machtige — het heelal doorschijnende — lichtstraal die in de toekomst

schiet, in de richting van het doel der evolutie, het centrum van universele aantrekking van geestelijke wezens, buigt het hoofd in stof en stamelt het woord, dat van de kansels en minaretten over gans de planeet onophoudelijk wordt herhaald: 'liefde'.

Liefde: een menselijke term ter aanduiding van een universele, psychische stroom, die geestelijke wezens aantrekt en in beweging zet naar een geestelijk, — onstoffelijk en bijgevolg onsterfelijk —, eeuwig, immanent centrum; (13).

Een beschouwing te wijden aan het verschijnsel der bewustwording, is de opgave die de schrijver zich stelde. De 'innerlijke nieuwigheid', waaraan de bewustwording op het niveau van het transcendente contact het aanzijn geeft, bleef tot nog toe onbesproken. Nochtans is zij de onthullende factor die de intieme persoon, in zijn dimensie van oneindigheid, aan het licht stelt.

Zien wij, hoe — wat wij reeds noemden een *auto-noom centrum van aantrekking*, de lijnen, die het individu vanuit het heelal bereiken, — op geheel eigen wijze — vertaalt, arrangeert, registreert en transformeert tot structuren der persoonlijkheid. Een proces van waarnemen, onderscheiden en onderbrengen, van *complexificatie*, ofwel uitbouw en begunstiging van de mogelijkheden om te stijgen. Een vermeerdering van de elementen der bewustwording, om 'een altijd veeleisender, verfijnder en beslissender zin voor het leven te voeden' en de 'voltages' te verschaffen voor altijd méer, indringender licht.

Wij moeten er van uitgaan, dat bij een bepaalde graad van complexiteit een kritisch punt verschijnt (zie ook voetnoot 2), waarvan karakter en sfeer die zijn rond een barensnood, en waaraan beantwoord een *natuurlijke* reactie, die — in gematigde vorm — aan vasthoudendheid (conservatisme) doet denken, en — in extreme vorm — aan vasthechting (fixatie); (14). Alleen het geloof in de fundamentele waarde en goedheid van het leven vermag ons het vertrouwen te verschaffen en bijgevolg de bewegelijkheid of onthechting, om ruimte te winnen voor het volstrekt nieuwe. Een cosmische evolutie-vrees, waarvan de diepte associaties oproept met de afmetingen van een enorme val, wendt onze blik af van de naderende stad:

(11) Tussen 'opstijging' en 'bevrijdend werken' bestaat geen analogie, dat wil zeggen overeenkomst met een verschil, maar identiteit.

(12) 'Bab-El' spreekt van de noodzaak én de rijping van de Christogenese. Zij is onwetendheid met betrekking tot de vraag, hoe een opstijging 'naar de geest' zich moet voltrekken; een bezwijking der verbeelding (spraakverwarring). Als symbool, drukt het de beweging uit van 'ontstaan-bestaan-en-voortbestaan', de groei van een denkbeeldige spits, de spiraal van Teilhard de Chardin (enroulement), oerbeeld van onze zelf-verwerkelijking en — evenals het Triniteitsdogma in de psyche van de mens ingeprent. In rangorde van mystieke symbolen stelt het zich op in de kritieke fase, die aan een christo-centrische bewustwording voorafgaat.

(13) Samenvattend, onderscheidt de menselijke geest drie centra, waarvan de onderlinge afstand wordt uitgedrukt en waargenomen door het onvoltooid beeld der schepping, en waarvan vervolgens de gepolariseerdheid naar één

ontmoetingspunt aan de christelijke boodschap haar unieke — onder alle godsdiensten meest progressieve — kern verleent. Deze zijn: allereerst het centrum van individuele aantrekking (de intieme persoon); vervolgens het centrum van uiteindelijke concentratie der natuur op zichzelf (de zichtbaarwording van een nieuw rijk op dat der planten, dieren en mensen); en tenslotte het centrum van aantrekking van geestelijke wezens; (Christus, opperpersoon).

(14) Stel dat alle individuen hun hechttingspunten gelijktijdig konden verlaten, en de planetaire resistentie-centra (zie voetnoot 10) terzelfder tijd innig zouden communiceren, — een overigens tegennatuurlijk beeld, omdat dit de opstijging van het leven niet voorstelt als een bewust proces, doch als een ongemotiveerde val naar boven —, dan zou het resultaat daarvan niet zijn een vermenging en samensmelting van bewust-gewordene elementen, maar vooral de 'ongemotiveerde' verschijning van iets totaal nieuws, een hogere bewustwording van het leven, een supercommunie, op de definitieve gestalte waarvan de Christelijke boodschap zegt te zijn afgestemd.

een altijd volmaakter sluitende cirkel, een altijd compacter geheel, compact en sluitend in de zin van *rijkdom aan bewuste inbreng van de meest waardevolle elementen*, een concentratie van het leven onder de gestalte van vrijheid en verscheidenheid, en waarbuiten de niet-meebouwende elementen zich krachtens hun destructieve wezen altijd beslissender zullen afzonderen.

Dit alles veronderstelt en eist een psychische krachtstroom, een ontladingsveld, waarbinnen een menigte edele energieën van allerlei graden en vormen van bewustzijn hun hoogste organisatie vinden: *liefde*.

Het is een dwaling omtrent het wezen van de liefde, te menen, dat zij slechts een enkel aspect vormt van het persoonlijk leven. Het kan dan ook niet genoeg worden herhaald, dat zij juist alle waarachtige facetten der intieme persoon in zich verenigt, aan deze totaliteit haar aanzijn dankt, en vanuit deze eenheid het licht werpt op de diepere gestructureerdheid van het individu en diens mogelijkheden om te stijgen. De toewijding, de dienstbaarheid, de tolerantie, de eensgezindheid, kortom alle bevrijdende activiteiten dienen te worden beschouwd als gekanaliseerde manifestaties (15) van een in de mens werkzame, opperste psychische kracht, ter aanduiding waarvan wij de term 'liefde' bezigen, en waarvan het wezen de eigenschap bezit verlossend te werken in de mens en diens handelingen. Een energetische kracht derhalve, die de mens in het licht stelt als voorwerp én instrument van verlossing, en hem bij voortduring met innerlijke nieuwhed bekleedt. Een werkelijkheid, die vóór alles samenhangt met het geloof en de bewustwording, dat de wetten van het leven, zoals deze onnavolgbaar liggen geformuleerd in de christelijke heilsboodschap, geen van buitenaf — bij wijze van een juk — opgelegd geleidesysteem vormen, doch onverwoestbaar in de structuur van de levende materie zijn ingebouwd.

Wij zijn, in eenheid met gans de cosmos, opgenomen in een proces, dat ons meevoert naar, ja, deelgenoot maakt van een ondenkbare complexiteit, in wier elementen zich voor onze ogen een aanbiddelijke Geest onthult, op wiens zichtbaarwording onze wording is gecentreerd. Onze blindheid voor het transcendente berust op het moeizame proces van vereniging met het Al. De bewustwording van dit Al, en — daar doorheen — van een beminnelijke Tegenwoordigheid, stelt eindeloze ruimten tot méér-'zijn', tot verinnerlijking van de menselijke persoon en vereniging van de verlangens, die hem verdeeld houden, in het licht.

(15) De beoefening der deugden, — in de christelijke levenspraktijk van niet te schatten waarde —, heeft helaas voor sommigen het gezicht op het wezen van de liefde in die zin vervaagd, dat zij haar al te gemakkelijk voorstelt als een produceerbare kracht. Het ware te wensen dat men de liefde duidelijk stelde als een universele en autonome energie, tot de aanraking waarmee de deugdbeoefening begunstigend werkt, en wier manifestatie alle edele menselijke inspanningen omzet in moeiteloze, op zichzelf gecentreerde handelingen.

DE MYSTIEK

*inductie-fase,
passieve fase,
culminatie-fase.*

Hoe sceptisch menigeen ook moge staan tegenover de mystiek, omdat dit terrein, zo al niet 'onbereikbaar', dan toch 'ontoegankelijk' is voor wetenschappelijk onderzoek, het valt niet te ontkennen dat zij velen — *als bij ingeving* of *door inspiratie* — een inzicht heeft verschaft dat tot waarachtige kennis mocht voeren, of een verband liet speuren, dat een diepere — soms nog 'maagdelijke' — grond blootlegde. Het geheimzinnig karakter van wat wij 'mystieke verschijnselen' noemen, vormt nog geen reden, onze ogen te sluiten voor de reële betrekkingen die zij met het individu kunnen onderhouden. Op die grond, zowel als om redenen van nauwe samenhang met het onderwerp van deze verhandeling, willen wij trachten zo'n verschijnsel, — door de mystieke schrijfster Theresia van Avila omschreven als een verstandsvisioen — in zijn procesmatige fasen te onderscheiden.

Het kost ons geen grote denk-inspanning, om de *ernst* of de *bezinning*, waarmee men zich op een voorhanden liggend gegeven betreft, te onderkennen als de inductie-fase, het inleidingsstadium tot vermeerdering van bewustzijn; (16). Onafhankelijk van de hogere bewustzijnsniveau's, waarvan hij de eerste trap vormt, blijkt de *ernst* reeds een ónthechttings-toestand te zijn, waarin een verdeelde aandacht plaats maakt voor de bereidheid, een zich aankondigende synthese open onder ogen te zien.

Wordt de inductie-fase naar een vermeerdering van licht gekenmerkt door een proces, aan de begunstiging waarvan wij waarachtig kunnen meewerken, het daaropvolgend stadium onderscheidt zich door een toenemende *in-bezit-name* van de geest ofwel een toestand van groeiende *passiviteit*. Het persoonlijk vertrouwen alsmede de waarachtige gesteldheid van de geest krijgen in deze ontwikkelingstrap een directe betekenis. Ook wanneer de geest reeds tot 'schouwing' overgaat, om vervolgens — met evengroot gemak als ver-

(16) Op het eerste gezicht is het opmerkelijk, dat de christelijke boodschap, die de mens wil inwijden in het Mysterie van het Leven, aan het waarlijk mystieke vermogen van de geest tot concentratie of terugbuiging op zichzelf, slechts zijdelings aandacht schenkt. Bij nadere beschouwing blijkt zij zich echter niet te stellen op het plan van de geestelijk verlichte mens, maar dieper af te dalen om binnen te dringen in de lagen van de volslagen psychologische blindheid. Zij heeft zich — voor alle tijden — op een universeel niveau geplaatst, en onderwijst derhalve niet vanuit de hogere zone's van het bewustzijn, niet langs een áfdalende lijn, maar vanuit een ópwaartse beweging naar de hogere zone's van het bewustzijn en de inniger geestelijke ervaringen toe. Met andere woorden de christelijke boodschap begint daar, waar zich de krachten bundelen die de bewustwording — ook van het vermogen der geest tot concentratie of terugbuiging op zichzelf —, met wisselend succes bestrijden: het universele niveau, van waaraf het individu als auto-evolutionerend wezen het gigantische experiment van zijn opstijging begint.

bonden aan het 'biologisch zien' — op te klimmen langs de trap van de zich moeiteloos aaneenvoegende verbanden, waarvan de *innerlijke samenhang* en de *vruchtbaarheid* als *beproefde aspecten van de waarheid* worden gewaardeerd, blijkt een indicatie van onwaarschijnlijkheid bij de 'schouwer' voldoende, om de geest volledig aan het visioen te onttrekken. Vertrouwen en waarheidsliefde, alsmede — een juist op dit terrein dikwijls betwijfelde — kritische houding, zijn ook hier voorwaarden voor een waarachtige opstijging van het bewustzijn.

Rest ons nog het hierboven geprojecteerde beeld van het proces der bewustwording, met haar culminatie-fase af te ronden.

Gedragen door het krachtveld van wezenlijke kennis en waarachtige hoedanigheden der geest, verheft zich — als een verlengstuk van een reeds verworven geestelijke basis — een nieuwe spits, waarvan de psychische inhoud (17) dient te worden beschouwd als een authentieke openbaring aan de persoon van de schouwer. Een gebeurtenis, waarvan het 'visionaire moment' samenvalt met het 'wordings-moment' en waarbij de ziener in feite rechtstreeks ooggetuige en voorwerp is van een fase in de Schepping: die van de personalisatie van het individu.

Met betrekking tot de natuurlijke wetten, volgens welke het leven op aarde opstijgt en zich verheft, zijn de waarnemingen van de fysicus en de mysticus éensluidend; („*convergentie volgt op divergentie en leidt tot accumulatie, waaruit organisatie opduikt tot iets nieuws, dat alles overtreft wat eraan is voorafgegaan.*”) Zowel op atomair en moleculair niveau als op dat van de personalisatie van het individu, voltrekt zich de *emergentie-beweging* van het leven op unanieme wijze. Eensgezindheid kenmerkt het proces, dat de minst complexe bewustzijns-niveau's met de meest complexe, — die

(17) Deze inhoud kan van zeer verschillend karakter zijn, zodat men ondermeer spreekt van 'christelijke mystiek'. Christelijke mystici getuigen van schouwings-objecten als het Drievuldigheids-mysterie, het mysterie der Allerheiligste Tegenwoordigheid, het Lijdensmysterie, het Scheppingsmysterie. Hoewel de ontoereikendheid van het instrument der verbeelding wordt ingezien, dringt het in de geest geschouwde sterk op een vertaling aan, en leidt met toenemende evidentie tot een herziening van de levenspraktijk en tot individuele heiliging. Een actueel verschijnsel in bepaalde kringen is het gebruik van bewustzijnsverruimende middelen (psychodelica). Sommigen willen, dat deze middelen de geest toegang verschaffen tot de mystieke gebieden van het leven. Hoe moeten wij dit verstaan?

Met bedoelde middelen is het mogelijk, op kunstmatige wijze de hierboven genoemde inductie-fase op te roepen. Evenals tijdens het natuurlijk proces van de ernst, kan daardoor de aandacht van verdeelde belangen worden afgewend. Daarmee hebben dergelijke middelen de grens van hun werkzaamheid bereikt. Uitsluitend aan de waarachtige geestelijke gesteldheid van het individu hangt het vervolgens af, of de passieve fase van overgave kan worden bereikt. Een geestelijk geschenk tenslotte, kan met geen middel worden afgedwongen. Niet ten onrechte bezigt het Christendom hier de term genade.

In het geval van een kunstmatig teweeg gebrachte inductie-fase (een zaak, die thans hoort op medisch terrein), dreigen de gevaren, verbonden aan het verlies of een vermindering van het kritisch vermogen. Het behoeft stellig geen nader betoog, dat fantasie, misleiding en bedrog hier gemakkelijk slachtoffers maken. Verwerping van de dagelijkse realiteit, — een realiteit in wording —, werkt een vlucht en daarmee de verslaving aan dergelijke middelen in de hand of leidt tot een ongezond mysticisme.

van de homo sapiens —, in één universele opwaartse beweging verbindt.

Een beknopte toelichting is hier op zijn plaats:

Wij hebben geen juist begrip van de mystiek, wanneer wij haar zien als een denksysteem, dat op deductieve wijze de wetten der empirische wetenschappen op het 'verschijnsel mens' tracht toe te passen of — op inductieve wijze — uit bijzondere gevallen tot het algemene besluit. Ook de mysticus is een waarachtig onderzoeker. Fysicus en mysticus bestrijken samen twee gebieden, die nochtans elk een toestand uitdrukken van één en dezelfde natuur.

Wij kunnen het 'schouwen' van de mysticus begrijpen als een 'perspectivisch zien', waaraan niet alleen verstandelijke-, maar ook gevoelsintelligenties deel hebben. Zoals de fysicus vanuit het atoom, het molecuul, de proteïne, de lijnen kan volgen via welke de materie tot steeds hogere vormen van leven toetreedt, zo observeert de mysticus de lijnen, die vanuit de geest opstijgen in het heelal naar steeds hogere vormen van bewustzijn.

Vanuit dit beeld dringt zich de vraag op, tot hoever een empirische en rationele denkwijze elkaar kunnen vergezellen. Of met andere woorden: waar begint de mystiek?

De fysicus, die op het bestaansniveau van de cel — evenals in het geval van het atoom en het molecuul —, de drie fasen, die de natuurlijke historie ons omtrent de evolutie der universele materie leerde kennen, waarneemt, en vervolgens dit experiment der natuur zich ziet herhalen en leiden tot vorming van veelcellige organismen, aan de top waarvan de mens verschijnt. . . .

en de mysticus, die op het bestaansniveau van de mens de drie fasen der bewustwording (inductie-, passieve- en culminatie-fase) waarneemt, en vervolgens dit experiment zich ziet herhalen en leiden tot een opstijging van het bewustzijn, aan de top waarvan de volmaakte passieve fase (18), de natuurlijk dood verschijnt. . . .

voor beide onderzoekers, ja, voor elk individu begint de mystiek daar, waar het geloof aanvangt in de *verheffing* van het leven.

Dit geloof manifesteert zich als een transformatiepunt, van waaruit het leven via onzichtbare fasen van verinnerlijking en zichtbare fasen van eenwording opstijgt naar het uiteindelijk en natuurlijk punt van concentratie op zichzelf. De krachtlijnen, die diagonaal vanaf de laagste etage's van voorleven opstijgen tot aan de top van de geschiedenis der levende dingen, waar het reflexieve denken verschijnt, zij eindigen in de mens niet als een *knoop*-punt, maar als een *kruispunt*: een aankomst en

(18) Volmaakte passieve fase ofwel: fase van volmaakte informatie over zichzelf.

tegelijk een herbegin; (19). Waarlijk, de christenen bezitten in het Kruis het progressiefste aller Tekenen: het geloof in de redding en het voortbestaan van het leven. Er is diepgegronde reden tot hoop! Vanuit de mens divergeren opnieuw twee krachtlijnen, waarvan de ene andermaal opstijgt in de richting van een toename van het bewustzijn, en de andere zich wederom voortbeweegt in derichting van een voortschrijdende — nu evenwel getransfigureerde — aanschijsvernieuwing der aarde; (*culturalisatie, socialisatie, technificatie, planetisatie, unanimisatie, unificatie*; 20.)

DE WERKELIJKHEIDSZIN

De moderne mens heeft over het algemeen gesproken, niet veel op met de mystiek. Het onbekende boeit, maar biedt niet iedereen een terrein, waarop hij toegang heeft en intuïtief kan handelen. Hij verblijft bij voorkeur bij het feitelijk aantoonbare, ook al opereert hij daarbij in het grensgebied van de toekomst. De 'ziener', die de drempel van de tijd overschrijdt, weet dat alle mystiek 'vereniging' is en 'zich aankondigende werkelijkheid'. Maar welke zin daarin te ontdekken, als daar niet ook de mens staat, alleszins bereid, aan zijn toekomstverwachting uitdrukking te geven?

Een nadere beschouwing van de werkelijkheidszin laat zien, dat zij niet alleen het verlangen behelst met een tastbare realiteit te leven, maar tevens de drang, om deze werkelijkheid te vervolmaken en te voltooien. Daaraan gehoor te geven, betekent ondermeer, dat wij ons moeten bevrijden van een ongemotiveerd geloof in een soort voorbeschikking, die de huidige generaties — in de golf van elkaar aflossende mensengeslachten — een starre, lijdzame rol zou hebben toebedacht in de evolutie van het heelal. Zoekt de universele levensbeweging duidelijk haar opstijgingskansen, door geleidelijk organisch-psychisch in zichzelf op te rollen, — anders gezegd door bundeling of zelfcentratie —, de aftastende, experimentele wijze waarop dit geschiedt, roept vragen op naar eventueel nog onbekende, verborgen mogelijkheden, waardoor deze beweging aan soepelheid en vaart kan winnen. Er kan geen twijfel aan bestaan: de kansen, die wij zoeken, liggen verborgen in ons zelf. Wij zullen, om ze te ontdekken, ernst moeten maken met onze bevrijding van de remmen, die waan en onechtheid ons bewustzijn opleggen. Wij zullen onze in-

dividuele of gemeenschappelijke strevingen moeten aanbieden op de *tafel-der-communie*, die ook een offertafel is. Onze wording vangt aan door onze schijnbare vermorzeling heen. Aan de binnenkant van onze uiterlijke ontbinding, zullen wij oog in oog staan met de krachten der vereniging.

In het Twente van de 20ste eeuw is, evenals elders, de wordende werkelijkheid tastbaar aanwezig. De pijn van het geheel dringt door ook tot dit kleine deel. Ze krijgt zichtbaar gestalte ondermeer in het Streekplan Twente. Eerst in onze hechte gemeenschappen wordt ze met recht voelbaar. Maar het meest innig treft de aanschijsverandering óns-zelf. Onze werkelijkheidszin is niet toereikend, wanneer zij niet steunt op een diepere zin voor het geheel. Het heeft nog slechts doel, bewustzijns-inhouden in de tijd te *transformeren*, die op de ontsluiting van een universele *eenheid-in-liefde* zijn geïnspireerd. In orde van grootte, betekent *regionalisatie* een zwakke afschaduw van unifikatie, nochtans maakt zij er innig en wezenlijk deel van uit. De ontwikkeling van onze smaak voor de grotere gehelen zal tevens ons geloof in het leven, — hetgeen betekent: vertrouwen in de onverwoestbare kracht die het bezielt en omhoog stuwt —, versterken. Dat ook zal onze *levensgezindheid* voeden.

Waarlijk, wij zijn op weg.

(19) Weliswaar vormen deze diagonalen in feite één as, die als een stamboom uit de rijken van planten en dieren oprijst, maar zij verschijnen ons als twee naar elkaar toebugende lijnen, die zowel de beweging als de onmetelijke inspanning uitdrukken van een tot steeds hoger leven toetredende materie, om tenslotte in het rijk der mensen haar natuurlijk convergentie-plateau te bereiken. Van daaruit zetten zij zich divergerend voort en dragen — als binnen twee onmetelijk uitgestrekte armen — het menselijk naar een nieuwe etage: het uiteindelijke punt van centratie: een geestelijk rijk.

(20) Met betrekking tot deze 'fasen der eenwording' hebben zich binnen het 'Teilhardisme' wijde perspectieven ontwikkeld.